

UCHWAŁA NR LVII/335/17
RADY MIEJSKIEJ W SOKÓLCE

z dnia 10 lipca 2017 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Sokółka na lata 2017-2021

Na podstawie art.18 ust.2pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, zm. z 2016 r. poz. 1579, poz. 1948; z 2017 r. poz. 730, poz. 935) i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930, zm. z 2016 r. poz. 753, poz. 1583, poz. 1948, poz. 2174) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017-2021, stanowiącą załącznik Nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sokółki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Sokółce

mgr Dariusz Szymura

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LVII/335/17

Rady Miejskiej w Sokółce

z dnia 10 lipca 2017 r.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY
SOKÓŁKA NA LATA
2017-2021

Sokółka 2017

Spis treści:

Wstęp.....	6
I. Podstawy formalne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Sokółka	8
I.1. Dokumenty europejskie	8
I.2. Dokumenty krajowe.....	9
I.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	9
I.4. Krajowe regulacje prawne	9
II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Sokółka....	11
.....	
II.1. Położenie i powierzchnia Gminy Sokółka	11
II.2. Ludność gmin wchodzących w skład Gminy Sokółka	12
III. Diagnoza warunków życia mieszkańców Gminy Sokółka – środowisko, naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.....	16
III.1. Środowisko naturalne Gminy Sokółka	16
III.2. Historia oraz środowisko kulturowe Gminy Sokółka.....	18
III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w Gminie Sokółka	19
III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna Gminy Sokółka	27
III.5. Oświata w Gminie Sokółka	30
III.6. Ochrona zdrowia w Gminie Sokółka	32
III.7. Organizacje pozarządowe w Gminie Sokółka.....	32
III.8. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Sokółka	34
III.9. Sytuacja gospodarcza w Gminie Sokółka	34
IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	38
IV.1. Ubóstwo.....	38
IV.2. Bezrobocie.....	39
IV.3. Przemoc w rodzinie.....	40
IV.4. Niepełnosprawność.....	42
IV.5. Osoby starsze.....	45

IV.6. Uzależnienia.....	46
IV.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.	47
V. Pomoc społeczna w Gminie Sokółka. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce ..	52
V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Sokółka. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	54
V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS w Sokółce.....	55
V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, zasiłków oraz świadczeń pielęgnacyjnych przez OPS w Sokółce.....	60
VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Sokółka.....	63
Ocena warunków życia w Gminie Sokółka.....	64
Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....	66
Stopień partycypacji mieszkańców w życiu społecznym	69
Problem uzależnień na terenie Gminy Sokółka.....	71
Zjawisko przemocy domowej w Gminie Sokółka	72
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sokółka.....	73
Problemy rodzin z dziećmi w Gminie Sokółka.....	74
Problemy osób niepełnosprawnych w Gminie Sokółka.....	75
Problemy osób starszych w Gminie Sokółka.....	76
Problemy dzieci i młodzieży w Gminie Sokółka	77
Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców Gminy Sokółka.....	78
VII. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Sokółka	80
VIII. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 – 2021.....	84
I. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.	87
I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.....	87

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w Gminie Sokółka.....	87
I.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalaniu się stanu ubóstwa Gminie Sokółka.	88
II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Sokółka.....	89
II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.	89
II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.....	90
III. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w Gminie Sokółka.....	91
III.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.....	91
III.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.....	92
IV. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w Gminie Sokółka.	93
IV.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej...93	
IV.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.....	93
IV.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.....	94
V. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w Gminie Sokółka.....	95
V.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w Gminie Sokółka.95	
V.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w Gminie Sokółka.	96
IX. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017-2021.....	97

IX.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka	109
IX. 2. Źródła finansowania.....	109
Spis wykresów:	110
Spis tabel:.....	111

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017– 2021 jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Sokółka. Strategia wskazuje obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Zdiagnozowanie, wskazanie i określenie najważniejszych problemów społecznych stanowiło podstawę do wskazania określonej metodologii rozwiązania zidentyfikowanych trudności i problemów społecznych, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na Gminę. Opracowana diagnoza stanu zastanego stanowiła punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz niwelowania różnic i dysproporcji społecznych. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 – 2021* została opracowana, przy aktywnym wsparciu, pomocy i konsultacji pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Niezwykle ważne było także pozyskanie informacji od mieszkańców Gminy Sokółka na temat uciążliwości poszczególnych problemów społecznych, które umożliwiło trafne wskazanie realnych problemów i trudności, które występują na terenie Gminy Sokółka. Na podstawie zdiagnozowanych problemów społecznych przygotowano i opracowano określone kierunki działań, które służyć mają przeciwdziałaniu takim sytuacjom.

Poszukiwanie skutecznych sposobów rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że poszczególne problemy zazwyczaj nie występują pojedynczo a wystąpienie jednego problemu implikuje szereg innych. Dlatego przystępując do planowania określonych sposobów rozwiązywania problemów społecznych występujących w Gminie konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich wystąpienia, które często ma różne podłoże. W związku z powyższym najważniejszym zadaniem jest stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, w celu integracji działań. Realizacja powyższych celów w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza:

- ✓ interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne,
- ✓ asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- ✓ kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,
- ✓ partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na Gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska. Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika bezpośrednio z art. 19 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 930 z późn. zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021 składa się z czterech zasadniczych części. Pierwsza, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o Gminie, ludności, rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji, służby zdrowia i organów zapewniających bezpieczeństwo na terenie Gminy. W drugiej części przedstawiono diagnozę problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej. Trzecia część prezentuje wyniki badania mieszkańców Gminy Sokółka, które ukazały opinie mieszkańców na temat warunków życia w Gminie oraz problemów społecznych występujących w Gminie. Część czwarta określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

I. Podstawy formalne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Sokółka.

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 – 2021* są zgodne i skorelowane z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. W poniższej części zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę i odniesienie do tworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

I.1. Dokumenty europejskie.

Najważniejszym i kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest to zaprojektowany na dłuższy okres czasu program rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” wskazuje na duże znaczenie i konieczność współpracy państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na problemy, które związane są z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W ramach strategii wskazane zostały trzy kluczowe priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez KE, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

1.2. Dokumenty krajowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021 uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

- ✓ Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030.
- ✓ Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020.
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.
- ✓ Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie Krajowy Program Reform KRR.
- ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.
- ✓ Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

1.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021 uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku.
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2022.
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sokólskiego na lata 2014 – 2020.
- ✓ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sokółka na lata 2016-2020

1.4. Krajowe regulacje prawne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021 uwzględnia, między innymi, powszechnie obowiązujące przepisy prawa, a w szczególności:

- ✓ przepisy o samorządzie gminnym,
- ✓ przepisy o finansach publicznych,
- ✓ przepisy o pomocy społecznej,
- ✓ przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✓ przepisy o świadczeniach rodzinnych,

- ✓ przepisy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- ✓ przepisy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ✓ przepisy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ✓ przepisy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ✓ przepisy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ przepisy o przeciwdziałaniu narkomani,
- ✓ przepisy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ✓ przepisy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ✓ przepisy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ przepisy o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ przepisy o spółdzielniach socjalnych,
- ✓ przepisy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ przepisy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ✓ przepisy o postępowaniu administracyjnym,
- ✓ przepisy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ✓ przepisy o dodatkach mieszkaniowych,
- ✓ przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ✓ przepisy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy,
- ✓ przepisy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ✓ przepisy o systemie oświaty,
- ✓ przepisy - Kodeks cywilny,
- ✓ przepisy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Sokółka.

II.1. Położenie i powierzchnia Gminy Sokółka .

Gmina Sokółka położona jest w środkowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Sąsiaduje ona od północnego-wschodu z Gminą Kuźnica, od południowego-wschodu z Gminą Szudziałowo, od południa z Gminą Supraśl, od zachodu z Gminami Janów i Czarna Białostocka, a od północy z Gminą Sidra. Na krótkim odcinku od strony wschodniej Gmina graniczy z Białorusią. Obejmuje ona obszar o powierzchni 295 km², w tym miasto Sokółka 18 km², stanowi to 15,3% powierzchni powiatu sokólskiego oraz 1,6% powierzchni województwa podlaskiego. Jednostkę administracyjną tworzy miasto Sokółka oraz 86 wsi i kolonii zorganizowanych w 55 sołectwach. W skład Gminy wchodzi 55 jednostek pomocniczych, którymi są sołectwa: Bachmatówka, Bilwinki, Bobrowniki, Bogusze, Bohoniki, Drahle, Dworzysk, Geniusze, Gliniszcz Małe, Gliniszcz Wielkie, Hało, Igryły, Jałówka, Janowszczyzna, Jelenia Góra, Nowa Kamionka, Stara Kamionka, Kundzin, Kantorówka, Kraśniany, Kundzicze, Kurowszczyzna, Lebedzin, Lipina, Malwicz Dolne, Malwicz Górne, Miejskie, Nowiny, Moczalnia, Nomiki, Orłowicze, Pawełki, Planteczka, Plebanowce, Podkamionka, Polanki, Poniatowicze, Puciłki, Nowa Rozedranka, Stara Rozedranka, Słojniki, Smolanka, Sokolany, Stary Szor, Straż, Szyndziel, Szyszki, Wierzchjedlina, Wierzchłowce, Wojnacy, Woroniany, Wysokie Laski, Zadworzany, Zaśpicze, Zawistowszczyzna, Żuki-Sierbowce. Organami Sołectwa są: Zebranie Wiejskie, Sołtys i Rada Sołecka. Na terenie miasta Sokółka funkcjonuje 7 Osiedli, których organami są Zebranie Mieszkańców i Zarząd Osiedla. Osiedla są jednostkami pomocniczymi Gminy Sokółka. Miasto Sokółka położone jest w odległości 240 km od Warszawy, 40 km od stolicy regionu - Białegostoku i 16 km od Kuźnicy (przejście graniczne z Białorusią). Przez miasto przebiega międzynarodowa trasa drogowa i kolejowa Warszawa – Grodno i dalej w kierunku na Wilno, Rygę, Sankt Petersburg, Mińsk, Moskwę. Miasto Sokółka jest siedzibą władz powiatu sokólskiego oraz instytucji rejonowych i powiatowych obejmujących swoim zasięgiem 10 okolicznych gmin.

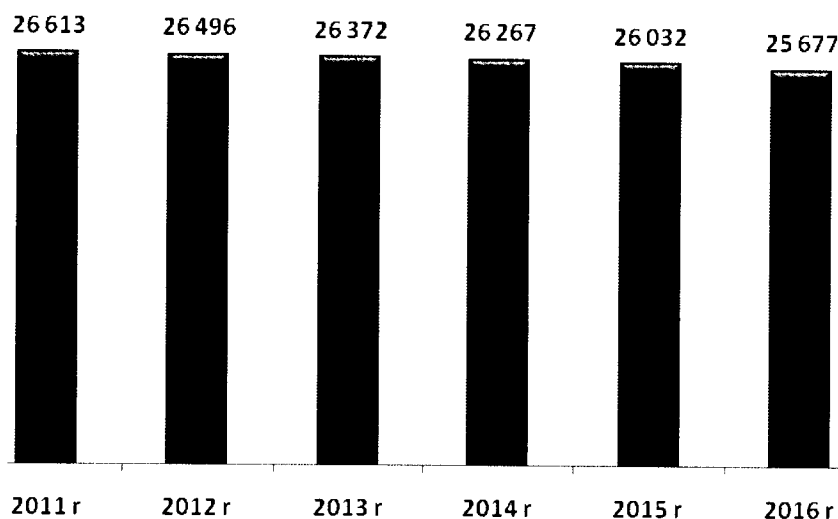
Rysunek 1. Położenie Gminy Sokółka w obrębie powiatu sokólskiego. (źródło: www.Gminy.pl)

II.2. Ludność gmin wchodzących w skład Gminy Sokółka .

Obszar Gminy Sokółka zamieszkiwało na dzień 31.12.2016 roku 25 677 osób, co stanowi ok 64,6% ogółu mieszkańców powiatu sokólskiego. W strukturze mieszkańców Gminy Sokółka nieznacznie przeważają kobiety – 13 170 tj. 51,3% ogólnej liczby mieszkańców. W tym okresie na terenie Gminy Sokółka mieszkało 12 508 mężczyzn, co stanowiło 48,7% populacji mieszkańców Gminy Sokółka. Ludność Gminy Sokółka koncentruje się głównie w mieście Sokółka. Miasto Sokółka na koniec 2016 roku zamieszkiwało 18 177 osób. Stanowi to aż 70,8% ogółu mieszkańców Gminy. Tereny wiejskie Gminy Sokółka zamieszkiwało 7 500 osób, tj. 29,2% ogólnej liczby mieszkańców Gminy Sokółka. Na obszarach wiejskich ludność jest rozproszona w 86 miejscowościach, wśród których najliczniej zaludnione to Stara Kamionka, Bogusze i Lipina.

Według danych liczba mieszkańców Gminy Sokółka sukcesywnie zmniejsza się, co obrazuje poniższy wykres. W porównaniu do 2011 roku liczba mieszkańców Gminy Sokółka zmniejszyła się o 936 osób. Spadek liczby ludności w procentach wyniósł 3,5%.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Sokółka w latach 2011 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce)

W analizowanym okresie zmniejszała się liczba mieszkańców zarówno miasta Sokółka jak i liczba mieszkańców obszarów wiejskich Gminy Sokółka.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miasta i Gminy Sokółka w latach 2011 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce)

Rok	Miasto i Gmina	Gmina	Miasto
2011 r.	26 613	7 726	18 887
2012 r.	26 496	7 705	18 791
2013 r.	26 372	7 693	18 679
2014 r.	26 267	7 672	18 595
2015 r.	26 032	7 604	18 428
2016 r.	25 677	7 500	18 177

Przeciętna gęstość zaludnienia w Gminie Sokółka jest relatywnie niska i wynosi 88 osób na 1 km² natomiast w przypadku powiatu sokólskiego średni wskaźnik wynosi 38 osób/km². Średnia gęstość zaludnienia w Gminie Sokółka jest nieznacznie niższa od średniej, charakterystycznej dla całego powiatu sokólskiego. Gęstość zaludnienia w Gminie Sokółka jest natomiast zdecydowanie niższa niż w całym województwie Podlaskim, gdzie przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 60 osób na 1 km².

Struktura wiekowa ludności zamieszkującej Gminę Sokółka różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców całego powiatu sokólskiego. Struktura mieszkańców Gminy Sokółka z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 63,9% udział osób w wieku produkcyjnym, 17,0% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 19,1% udział osób

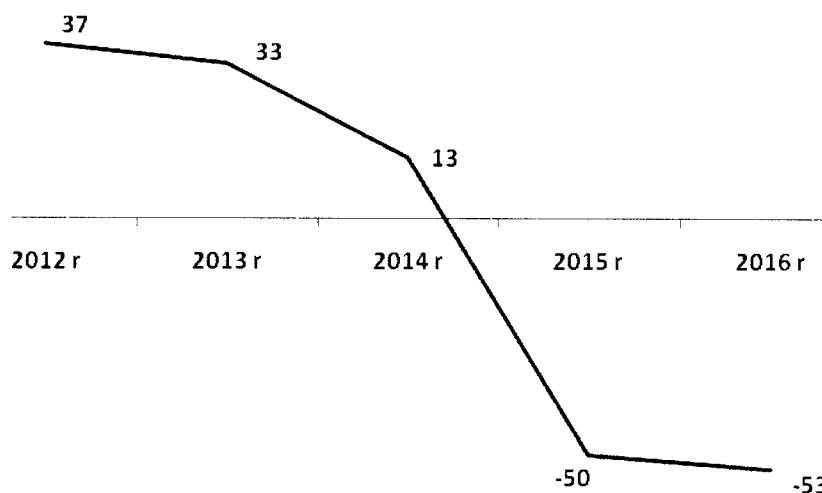
w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym jest wyższy od średniej dla powiatu sokólskiego, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest niższy niż w powiecie sokólskim. Takie dane oznaczają, że ludność Gminy Sokółka jest statystycznie młodsza od mieszkańców powiatu sokólskiego.

Tabela 2. Ludność Gminy Sokółka oraz powiatu sokólskiego według kategorii. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	Gmina Sokółka	Powiat sokólski
w wieku przedprodukcyjnym	17,0%	16,5%
w wieku produkcyjnym	63,9%	62,5%
w wieku poprodukcyjnym	19,1%	21,0%

Przyrost naturalny w Gminie Sokółka w ostatnich latach jest ujemny – notuje się większą liczbę zgonów niż narodzin. Przyrost naturalny ulega wyraźnym wahaniom. W 2016 roku przyrost naturalny w Gminie Sokółka był najniższy w okresie ostatnich lat.

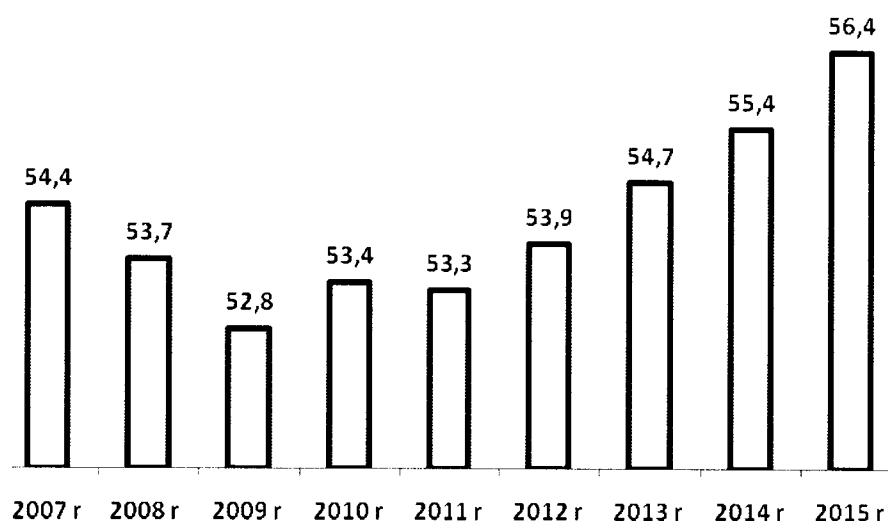
Rysunek 3. Przyrost naturalny w Gminie Sokółka w latach 2012 – 2016. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika stopniowo wzrasta, osiągając w 2015 roku wartość 56,4 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Warto jednak zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Sokółka jest niższy niż w województwie podlaskim oraz w Polsce, który wynosił odpowiednio na koniec 2015 roku 58,5 oraz 60,1.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sokółka w latach 2007-2015. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).

Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Sokółka jest ujemne zarówno dla terenów wiejskich jak i dla samego miasta Sokółka. W 2015 roku saldo migracji dla Gminy Sokółka było ujemne i wyniosło (-100). W ostatnich latach notowany jest ujemny bilans migracji wewnętrznych. W 2015 roku zanotowano dodatnie saldo migracji zagranicznych więcej osób powraca do Gminy niż wyjeżdża zagranicę.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Sokółka w latach 2010 – 2015. (źródło: opracowanie własne na pods

Tabela 4. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Sokółka w latach 2010 – 2014. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji zagranicznych
2010 r.	6
2011 r.	-17
2012 r.	-12
2013 r.	-4
2014 r.	8

III. Diagnoza warunków życia mieszkańców Gminy Sokółka - środowisko, naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.

III.1. Środowisko naturalne Gminy Sokółka .

Gmina Sokółka położona jest w północnej części Niziny Podlaskiej. Nizinny teren urozmaicają wzniesienia i pagórki polodowcowe osiągające 230 m n.p.m., które tworzą bardzo urokliwy obszar chronionego krajobrazu "Wzgórz Sokólskich". Znakomite tereny rekreacyjno wypoczynkowe stanowi też pobliska Puszcza Knyszyńska, rozciągająca się w dorzeczu rzeki Sokółka. Należy do niej, położony częściowo w Gminie Sokółka, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego.

Teren Gminy Sokółka to jeden z najciekawszych przyrodniczo i najmniej zanieczyszczonych regionów w województwie. Występują tu kompleksy leśne, zachowane w naturalnym stanie doliny rzeczne i harmonijny rolniczy krajobraz kulturowy. O wartości przyrodniczej Gminy Sokółka świadczą obszary chronione, różnej rangi. Do najcenniejszych należą Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, Obszar Chroniony „Wzgórz Sokólskich” oraz rezerwaty przyrody, w tym obszar sieci ekologicznej NATURA 2000. Na terenie Gminy Sokółka zbiorowiska roślinności naturalnej, bądź zbliżonej do naturalnej pokrywają znaczne obszary powierzchni (lasy, bagna i torfowiska, naturalne łąki), drugie tyle zajmują obszary o zachowanym harmonijnym rolniczym krajobrazie kulturowym, z przewagą tradycyjnego, mało intensywnego rolnictwa. Tak więc obszary o cennym krajobrazie przyrodniczym lub kulturowym zajmują w obrębie Gminy znaczną część powierzchni, co stawia go w rzędzie najciekawszych nie tylko w województwie podlaskim, ale i w kraju. Pod względem faunistycznym Gmina Sokółka należy do cennych obszarów nie tylko w województwie ale i w Polsce. Dzieje się tak przede wszystkim za przyczyną Puszczy Knyszyńskiej, będącej ostoją licznych gatunków rzadkich i ginących już na naszym kontynencie zwierząt.

Występuje tu kilkadziesiąt gatunków ssaków (m.in. żubr, łoś, wilk, ryś, bóbr i wydra), ptaków lęgowych, gatunków gadów, gatunków płazów, gatunków ryb. Wiele gatunków zwierząt objętych jest ochroną prawną. Wiele rzadkich gatunków zwierząt i roślin, występujących w regionie, a zwłaszcza w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, budzi zainteresowanie turystów przyrodników z kraju i zagranicy, a możliwość oglądania tych gatunków w warunkach naturalnych jest jednym z celów przyjazdów turystycznych. Tereny objęte różnymi formami ochrony prawnej zajmują znaczną część powierzchni Gminy. Poza tym znajduje się wiele innych obszarów, których potencjał przyrodniczy predestynuje je do objęcia ochroną. Obszary przyrodniczo cenne stanowią jedną z głównych atrakcji turystycznych regionu i jeden z głównych celów wizyt turystów.

Nieprzeciętne walory przyrodnicze Gminy objęto różnymi formami ochrony. Na terenie Gminy Sokółka, na mocy przyrodniczych Dyrektyw Unii Europejskiej, tzw. Dyrektywy Ptasiej i Dyrektywy Siedliskowej, utworzono obszar sieci ekologicznej NATURA 2000, który obejmuje Puszcę Knyszyńską. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie wyznaczenia obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313), na sieć Natura 2000 w województwie podlaskim składa się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, w tym Puszcza Knyszyńska o pow. 132372,2 ha obejmująca teren Gminy Sokółka o pow. 2256,1 ha. Wyznaczenie obszarów Natura 2000 nakłada obowiązek zachowania dobrej kondycji i typów siedlisk i gatunków będących celem ochrony na danym obszarze. Jednocześnie, mając na uwadze unikatowe wartości przyrodnicze i kulturowe, cały obszar województwa, w tym obszar Gminy został włączony do ekoregionu Zielone Płuca Polski. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody zostały objęte szczególnymi formami ochrony przyrody następujące obszary:

- ✓ Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Witolda Sławińskiego wraz z jego strefą ochronną zajmujący 3 070,1 ha obszaru Gminy Sokółka,
- ✓ Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie”, zajmujący w granicach Gminy Sokółka obszar 4 666 ha,
- ✓ Rezerwat „Kozłowy Ług”, będący jedynym rezerwatem na terenie Gminy. Ma on charakter torfowy, odznacza się wysokim stopniem naturalności oraz występowaniem wielu gatunków roślin rzadkich i chronionych

III.2. Historia oraz środowisko kulturowe Gminy Sokółka.

Posiadająca 400-letnią tradycję Sokółka leży na styku kultur Wschodu i Zachodu. Usytuowanie na obszarze przygranicznym i historyczne losy sprawiły, że przez wieki krzyżowały się tutaj wpływy różnych narodowości: Polaków, Białorusinów, Żydów, Tatarów, Rosjan, Litwinów, Niemców. Sokółka i jej okolice to prawdziwa mozaika kulturowo – etniczna.

Prawa miejskie wsi królewskiej Sokółka w 1609 r. nadał Zygmunt III Waza. Podczas najazdu szwedzkiego Sokółka uległa poważnemu zniszczeniu. W XVII wieku za panowania króla Jana III Sobieskiego rozwinęło się w okolicach Sokółki osadnictwo tatarskie. W 1679 roku na pustych wólkach niektórych wsi osiedleni zostali zbuntowani żołnierze tatarscy, którym nadano ziemię w zamian za zaległy żołd. Otrzymali też wolność religijną i zobowiązani zostali do „stałej posługi wojennej”. Do czasów obecnych w Sokółce i niektórych wsiach zamieszkują ich potomkowie. Bohoniki i Kruszyniany, wsie w których zbudowano drewniane meczety są po dzisiejszy dzień ośrodkami polskiego orientu. Na doroczne święta tzw. Bajramy przyjeżdżają muzułmanie z całej Polski. Na mocy przywileju królewskiego z roku 1698 w Sokółce zezwolono osiedlić się Żydom. Działalność podskarbiego Litewskiego Antoniego Tyzenhauza w drugiej połowie XVIII wieku przyczyniła się do dynamicznego rozwoju rzemiosła w mieście Sokółka. Po III rozbiorze Polski Sokółka znalazła się w zaborze pruskim a od roku 1807 na mocy traktatu rosyjsko-pruskiego w Tylży miasto włączono w skład imperium rosyjskiego. Ważnym wydarzeniem był rok 1862, kiedy Sokółkę „przecięła” linia kolejowa Wiedeń – Warszawa – Sankt Petersburg. W tym okresie w mieście był kościół katolicki, murowana cerkiew, drewniana synagoga, cztery żydowskie domy modlitwy i 61 sklepów i kramów. Po uzyskaniu niepodległości Sokółka znalazła się, od roku 1919, w II Rzeczypospolitej. Liczyła wtedy około 6000 mieszkańców. Była siedzibą władz powiatowych, starostwa, licznych urzędów i instytucji. Miasto stanowiło ważny ośrodek gospodarczy i kulturalno-oświatowy. Stacjonował tutaj również garnizon wojskowy. Po wybuchu II wojny światowej w dniu 17 września 1939 r., na mocy paktu Ribbentrop-Mołotow, Sokółka włączona została do ZSRR. W latach 1941-1944 miasto znajdowało się pod okupacją niemiecką. Utworzono wtedy getto żydowskie. Przy likwidacji getta około 4 tys. osób wywieziono, w większości do obozu zagłady w Treblince i tam wymordowano. W okresie okupacji na sokólszczyźnie był silnie rozwinięty ruch oporu. W czerwcu 1944 roku Sokółka została wyzwolona przez wojska radzieckie. Miasto liczyło wtedy niecałe 5 000

osób i było zniszczone w 25%. Sokółka dźwignęła się szybko z wojennych zniszczeń. Szczególnie widoczny rozwój nastąpił w latach 70-tych. Powstały wtedy dwa duże zakłady „Stolbud” i „Spomasz”. Nastąpił dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej. W roku 1984 oddano do użytku szpital rejonowy na 240 łóżek, uruchomiono również komunikację miejską. Od roku 1990, kiedy gminą zaczął zarządzać samorząd, w nowych warunkach działania gospodarki rynkowej, mieszkańcy miasta i Gminy swoją pomysłowością i pracowitością pomnażają własny i wspólny dorobek, zapewniając dalszy rozwój miasta.¹

III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w Gminie Sokółka .

Położenie w obszarze przygranicznym i historyczne losy sprawiły, że Gmina Sokółka jest bardzo interesującym miejscem pod względem wyznaniowo-etnicznym. Przez wieki krzyżowały się tu wpływy religijne i kulturowe różnych narodowości: Polaków, Białorusinów, Żydów, Tatarów, Rosjan i Litwinów. Do dziś spora część okolicznej ludności wiejskiej posługuje się gwarą stanowiącą mieszkankę języka polskiego, białoruskiego i rosyjskiego.

Gmina Sokółka to jeden z najciekawszych pod względem kulturowym regionów w kraju. Decyduje o tym różnorodność kulturowo-religijna związana z położeniem na polsko-białoruskim pograniczu etnicznym oraz najlepiej w kraju zachowany wiejski krajobraz kulturowy z doskonale wkomponowanymi w pejzaż wsiami o cennych układach osadniczych i zwartymi zespołami tradycyjnej drewnianej zabudowy.

Pod względem wyznaniowym społeczność sokóleńska nie jest jednorodna, są tu przedstawiciele katolicyzmu, prawosławia i islamu. Na terenie sokólszczyzny znajduje się wiele zabytków wiejskiej architektury drewnianej: wiatraki, chłopskie chaty, stodoły kryte strzechą, dworki oraz zaścianki z charakterystycznym układem zabudowy. Do ciekawych zabytków należy drewniany meczet w Bohonikach.

Do najważniejszych obiektów świadczących o różnorodności kulturowej regionu należą ośrodki kultu religijnego. Ewenementem w obrębie Gminy Sokółka jest jeden z dwóch najważniejszych w kraju ośrodków tatarskiego islamu Bohoniki (drugi Kruszyniany w Gminie Krynki), z meczetami i starymi cmentarzami (mizarami).

¹ <http://sokolka.pl/Gmina-sokolka/historia/>

Unikatową w skali kraju atrakcją turystyczną stanowi „Szlak Tatarski”. Społeczność muzułmańska kultywuje tradycje i obrzędy swoich przodków. Co roku do Bohonik zjeżdżają się Tatarzy z całego kraju na obchody kilkudniowych świąt tj. Ramadan, Bajram lub Kurban Bajram.

Gmina Sokółka charakteryzuje się wyjątkową różnorodnością narodowościową i religijną. Znajdują się tu skupiska i ośrodki kulturalne oraz religijne polskich wyznawców prawosławia, katolicyzmu i Tatarów (Sokółka, Bohoniki). Po innych mniejszościach, zamieszkujących niegdyś ten region – m.in. Żydach pozostały liczne ślady i pamiątki. Świątynie i cmentarze różnych wyznań, kapliczki i krzyże oraz charakterystyczne dla poszczególnych grup etnicznych budownictwo wiejskie, stanowią nieodłączny element krajobrazu regionu.

Tereny wiejskie na wschodnim pograniczu należą do obszarów o najlepiej zachowanym wiejskim krajobrazie kulturowym w skali kraju. Istniejące tu wsie zachowały cenne układy przestrzenne, a w budownictwie wiejskim ciągle zdecydowanie dominuje tradycyjna zabudowa drewniana. Jest to jedyne w swoim rodzaju połączenie zachowanego krajobrazu kulturowego z naturalnym krajobrazem przyrodniczym, co stwarza wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju turystyki kulturowej i agroturystyki.

Zabytki drewnianego budownictwa wiejskiego w Gminie Sokółka należą do bardzo cennych. Gmina Sokółka położona jest w regionie, gdzie istnieją zachowane w całości zespoły starej drewnianej zabudowy wsi. Tradycyjne drewniane wiejskie domy odznaczają się nie tylko harmonią sylwetki i znakomitymi proporcjami, ale także bogatym często zdobnictwem w postaci bogato rzeźbionych nadokienników.

W ośrodkach miejskich regionu zachowały się zespoły zabytkowe z historycznymi układami urbanistycznymi i starą małomiasteczkową zabudową. Do ciekawszych i lepiej zachowanych zabytkowych układów urbanistycznych ze starą zabudową znajdują się w historycznych centrach można zaliczyć centrum miasta Sokółka z unikatowym układem urbanistycznym z XVII-XVIII w.

Największą grupę zabytków w regionie stanowią obiekty sakralne. Spośród nich najcenniejsze są cerkiew (w Sokółce z 1853r.) i kościoły (w Sokółce z XIX w. i Kundzinie).

Ponadto w całym regionie liczne są cmentarze ze starymi nagrobkami i krzyżami oraz często bogato zdobione kapliczki i krzyże przydrożne, z których wiele ma dużą wartość artystyczną. Gmina Sokółka należy do regionów, gdzie zachowały się stare drewniane wiatraki i młyn wodny. Ciekawy młyn wodny znajduje się w Plebanowcach.

W mieście Sokółka istnieje Społeczne Muzeum Ziemi Sokólskiej, z bogatym działem dotyczącym Tatarów.

W niektórych miejscowościach jak np. w Malawiczach Górnych kultywuje się tradycyjny wypiek chleba oraz wytwarza i oferuje do sprzedaży oryginalne lokalne produkty spożywcze. Różnorodność kulturowa znajduje odbicie w działalności ośrodków kultury, sztuki i wytwórczości ludowej. Bogate niegdyś tradycje rękodzieła i rzemiosła ludowego są w regionie kontynuowane, a w niektórych regionach odradzają się. W Sokółce znajduje się kilka pracowni rzeźby w drewnie.

Teren Gminy Sokółka to jeden z najczystszych regionów Polski. Poziom zanieczyszczenia powietrza i wód, a także zagrożenia hałasem należy do najniższych w kraju. Jest to czynnik sprzyjający rozwojowi turystyki oraz działaniom ten rozwój wspomagających, jak przykładowo produkcja zdrowej żywności.

Teren sokólszczyzny to jeden z najciekawszych przyrodniczo i najmniej zanieczyszczonych obszarów w województwie podlaskim. Piękny krajobraz zachęca do uprawiania aktywnych form turystyki: rowerowej, pieszej lub konnej

Przez teren Gminy Sokółka przebiegają następujące szlaki turystyczne (krajowe):

- ✓ Szlak Tatarski Duży (zielony, oznakowany) KRUSZYNIANY (PKS) meczet i mizar
  - Sanniki - Szaciły - Nietupa - Górany - Swidziałówka Nowa - Borsukowizna
  - Sosnowik - Talkowszczyzna - Trzecianno Stare - kol. Klin - Góra Ażercowa
  - Wierzchlesie – Stara Kamionka - Bobrowniki - Bohoniki (meczet i mizar) - Szyszki
  - Bufałowo - SOKÓŁKA (PKP, PKS),

- ✓ Szlak Powstania Styczniowego (zielony, oznakowany, numer PL2586-C) SOKÓŁKA (dworzec PKP - ul. Kolejowa - ul. Roski Małe - ul. Dolna) - kier. Wojnachy

- Zawistowszczyzna – Igryły Wysokie Laski - Planteczka - Lipina - Woronicze
- Kopna Góra - Lipowy Most - Podziałuki - WALIŁY STACJA (stacja PKP),
- ✓ Szlak Dawnego Pogranicza (żółty, oznakowany, numer PL 2587-y) KNYSZYN
  - Poniklica - Nowiny Kasjerskie - Folwarczna Krasne - Wojtachy - Brzozówka Ziemiańska – Brzozówka Strzelecka - Zamczysk - Niemczyn - Wilcza Jama - Stary Szor - Stara Rozedranka - Smolanka - Kantorówka - Bachmatówka - Kuryły
  - SOKÓŁKA (dworzec PKP).
- ✓ Szlak Rękodzieła Ludowego (BIAŁYSTOK - Czarna Białostocka - Czarna Wieś Kościelna - Łączyn - Zamczysk - Janów - SOKÓŁKA).

Trasy rowerowe przebiegające przez teren Gminy Sokółka:

- ✓ Trasa rowerowa czerwona: Trasa rowerowa obejmuje swoim zasięgiem południowo-zachodnią część Gminy Sokółka. Na trasie występują liczne charakterystyczne kapliczki i krzyże przydrożne. W Janowszczyźnie możemy odwiedzić Izbę Regionalną, w Dworzysku podziwiać dolinę rzeki Sokołda z malowniczymi łąkami obejmującymi tereny chronione sieci NATURA 2000. Poruszamy się obrzeżami Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej przy rezerwacie Kozłowy Ług, kierując się w kierunku kolonii Pogibło można zobaczyć starodrzew kompleksu leśnego. W jednej z większych wsi po trasie w Starej Rozedrance warto zobaczyć kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego. Przejeżdżając przez liczne wsie można podziwiać zachowane budownictwo wiejskie. Pod koniec szlaku możemy skorzystać z usług Gospodarstwa Agroturystycznego w Kuryłach. W przeważającej części trasa rowerowa przebiega drogami o nawierzchni asfaltowej.
- ✓ Trasa rowerowa niebieska: Trasa obejmuje swoim zasięgiem zachodnią i północną część Gminy Sokółka. Jest to teren o zróżnicowanym krajobrazie z licznymi pagórkami, wzniesieniami i dolinami. Na trasie występują charakterystyczne kapliczki i krzyże przydrożne. Na początku trasy znajduje się gospodarstwo ekologiczne „Zielona Dolina” w Kuryłach. Przejeżdżając przez liczne wsie można podziwiać zachowane budynki wiejskie. W Miejskich Nowinach koło Kundzicz znajduje się grodzisko wczesnośredniowieczne (zabytek). W Starej Rozedrance – jednej z większych wsi na trasie warto zobaczyć kościół katolicki pw.

Najświętszego Serca Jezusowego. Za Lebedzinem znajduje się teren Puszczy Knyszyńskiej i Rezerwatu Starodrzew Szyndzielski. W Żukach przejeżdżamy przez rzekę Sokołda. Na wzgórzu w Sokolanach góruje nad wsią kościół Parafii Rzymskokatolickiej Przemienienia Pańskiego. Pod koniec szlaku możemy zwrócić uwagę na ukształtowanie terenu Wzgórz Sokólskich. Końcowy etap trasy przebiega drogą polną.

Atrakcje turystyczne miasta i Gminy Sokółka stanowią:

- ✓ rynek z przyległymi ulicami z czasów lokowania miasta w XVII wieku,
- ✓ kościół katolicki w stylu neoklasycyzyzm z 1848 roku,
- ✓ cerkiew prawosławna z ok. 1830 roku,
- ✓ Muzeum Ziemi Sokólskiej,
- ✓ Szlak Tatarski z meczetem muzułmańskim w Bohonikach,
- ✓ zbiorniki wodne w Sokółce i Kundzinie,
- ✓ atrakcyjnie ukształtowany teren i dobrze zachowane środowisko naturalne.

Niezwykle ważną rolę w zakresie krzewienia kultury w Gminie Sokółka odgrywa **Sokólski Ośrodek Kultury**, który jest placówką wychowania pozaszkolnego. Sokólski Ośrodek Kultury realizuje program dydaktyczno - wychowawczy zgodnie ze statutem i planem pracy opracowanym przez pracowników placówki z uwzględnieniem potrzeb społeczności lokalnej. Przez swoje działania łączy naukę o kulturze, upowszechnianie kultury, edukację oraz wartości artystyczne i estetyczne.

Sokólski Ośrodek Kultury jest miejscem wielu interesujących wydarzeń i przedsięwzięć jak również organizatorem wielu imprez cyklicznych o zasięgu miejskim, gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Placówka kładzie nacisk na rozwój interdyscyplinarnego charakteru oferty, łącząc w ramach swojej działalności przedsięwzięcia edukacyjne i artystyczne takie jak koncerty, wystawy, pokazy, promocje, warsztaty, kursy oraz zajęcia. Zatrudnieni instruktorzy oraz wielobiegunowa współpraca ze specjalistami różnych dziedzin tworzą dobrą przestrzeń do realizacji projektów plastycznych, muzycznych, teatralnych czy filmowych.

Placówka prowadzi szeroką działalność ukierunkowaną na edukację oraz rozwój artystyczny dzieci i młodzieży, która nie tylko przygotowuje do odbioru sztuki, ale stara się rozbudzać potrzeby kreacyjne młodych ludzi.

W Sokólskim Ośrodku Kultury działają pracownie: teatralna, muzyczna, plastyczna, Dyskusyjny Klub Filmowy, funkcjonują grupy: Klub Seniora "Wrzos", Nauczycielski Klub Seniora, Sokólski Pododdział Kawalerii im 10-go Pułku Ułanów Litewskich, oraz odbywają się zajęcia nauki gry na instrumentach oraz kursy języka angielskiego.

Przy Sokólskim Ośrodku Kultury działają:

- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Szachowy „Orient Sokółka”
- ✓ Nauczycielski Klub Seniora.
- ✓ Klub Seniora "Wrzosy"

Bardzo ważną rolę w zakresie krzewienia kultury odgrywa Muzeum Ziemi Sokólskiej

Mieści się w zabytkowym budynku, powstałym w XVIII wieku, w czasach rządów na tych ziemiach nadwornego podskarbiego litewskiego Antoniego Tyzenhauza. Do dyspozycji zwiedzających są trzy stałe ekspozycje tematyczne: historyczna, etnograficzna i tatarska oraz sala wystaw czasowych. W budynku Muzeum mieści się także Punkt Informacji Turystycznej.

Ekspozycje stałe:

- ✓ Wystawa historyczna w przystępny sposób przybliży historię miasta oraz prezenuje pamiątki ofiarowane przez mieszkańców Ziemi Sokólskiej, ilustrujące dzieje ludności w XIX i XX wieku. Ekspozycja, począwszy od informacji na temat dworu królewskiego Sucholda, istniejącego na terenie dzisiejszego miasta, po okres II wojny światowej pomaga zrozumieć i poznać lokalną historię i kulturę. Na wystawie warto zwrócić uwagę na sztandar Związku Strzeleckiego i jego niezwykłą historię, pamiątki ofiarowane przez sokólszczan zesłanych na Syberię czy też dokumenty żołnierzy z tych terenów, walczących na frontach II wojny światowej.
- ✓ Dział Tatarski upamiętnia Tatarów, zamieszkujących te tereny od roku 1679, kiedy to król Jan III Sobieski przyznał im wsie podsokólskie Bohoniki, Malawicze, Drahle

oraz Kruszyńniany, w zamian za zaległy żołd. Od tych czasów nieprzerwanie, mimo burzliwych losów tych trenów, tatarskie rodziny zamieszkują ziemię podlaską. Na wystawie prezentowane są pamiątki związane z Islamem, którego wyznawcami są Tatarzy, historią, kulturą, tradycjami i wojskowością.

- ✓ Dział etnograficzny prezentuje zbiór przedmiotów użytkowych związanych z życiem codziennym na wsi sokólskiej. Szczególnie warto zwrócić uwagę na zaaranżowane wnętrza izby wiejskiej oraz zbiór pięknych tkanin powstałych na tradycyjnych warsztatach tkackich. Na sokólszczyźnie bardzo popularna była uprawa lnu, jego przerób i tkanie płótna, nie tylko na potrzeby własne gospodarstw wiejskich, ale i na sprzedaż. Niestety współcześnie tkactwo odchodzi w niepamięć. W ramach Szlaku Rękodzieła Ludowego w okolicy Janowa, powiat sokólski, funkcjonuje kilka pracowni tkactwa dwuosnowowego, która jest unikalną w skali kraju techniką tkacką. Piękne dywany – efekty pracy tkaczek można podziwiać między innymi w naszym muzeum.

Na terenie Gminy Sokółka działa także **Wiejski Klub Kultury w Starej Kamionce**

Wiejski Klub Kultury w Starej Kamionce oddano do użytku w 1991 r. Inwestorem budowy był Sokólski Ośrodek Kultury, natomiast część prac budowlanych wykonali w czynie społecznym mieszkańcy Starej Kamionki. Klub jest jedną z placówek Sokólskiego Ośrodka Kultury upowszechniającą kulturę w środowisku wiejskim.

Kino "Sokół"

W kinie odbywają się:

- seanse wieczorne,
- seanse poranne (organizowane) dla przedszkoli i szkół
- seanse dodatkowe: np. na Walentynki, Dzień Wiosny, Dzień Dziecka i Mikołajki,
- seanse podczas ferii letnich i zimowych.

Oprócz projekcji w kinie odbywają się również występy estrad i kabaretów. Sala kinowa wykorzystywana jest na różnego rodzaju spotkania, akademie, prelekcje i koncerty. Co roku odbywa się tam Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

Ważną rolę w zakresie krzewienia kultury w Gminie Sokółka odgrywa również **Biblioteka Publiczna w Sokółce** wraz z filiami. Biblioteka Publiczna w Sokółce jest instytucją kultury. Biblioteka działa w obrębie krajowej sieci bibliotecznej. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych oraz upowszechnianiu wiedzy i rozwoju kultury. Biblioteka posiada różnorodny o bogaty księgozbiór, który jest systematycznie uzupełniany. Bogata oferta i miła obsługa w Bibliotece Publicznej sprawiają, że wskaźnik procentowy czytelnictwa w Gminie stale rośnie. Cały księgozbiór jest skomputeryzowany.

Infrastrukturę kulturalną miasta i Gminy Sokółka tworzą:

- ✓ Sokólski Ośrodek Kultury w Sokółce,
- ✓ Muzeum Ziemi Sokólskiej,
- ✓ Kino „Sokół” w Sokółce,
- ✓ Biblioteka Publiczna w Sokółce (wraz z filiami),
- ✓ Kluby wiejskie zlokalizowane na terenie Gminy Sokółka.

Jednostką organizacyjną Gminy Sokółka odpowiedzialną za sport i rekreację jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sokółce, którego przedmiotem działalności jest zarządzanie gminnymi obiektami sportowymi i rekreacyjnymi oraz upowszechnianie kultury fizycznej na terenie Gminy Sokółka. Ośrodek koordynuje działania z zakresu kultury fizycznej na terenie Gminy i współpracuje w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. Jednostka koordynuje działania z zakresu kultury fizycznej na terenie Gminy Sokółka nie ingerując w merytoryczną działalność organizacji pozarządowych a wyłącznie z nimi współpracując. OSIR w Sokółce organizuje imprezy sportowo – rekreacyjne na terenie Gminy Sokółka oraz na stałe współpracuje ze szkołami czy też organizacjami pozarządowymi.

Na terenie Gminy Sokółka działają także kluby sportowe.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną współtworzą:

- ✓ Stadion miejski z widownią na 1000 miejsc, bieżnią lekkoatletyczną, kompleksem boisk sportowo rekreacyjnych (dwa boiska do piłki nożnej, w tym jedno o nawierzchni z trawy syntetycznej, dwa korty tenisowe oraz boisko wielofunkcyjne o nawierzchniach z trawy syntetycznej oddane do użytku w 2009 roku),

- ✓ oddana do użytku w 2001 roku pływalnia miejska z pełno wymiarowym basenem 25x12,5 m, brodzikiem, dwoma saunami, siłownią i pełnym zapleczem,
- ✓ sztuczny zalew o powierzchni 20 ha, ośrodek wypoczynku letniego i sportów wodnych,
- ✓ park miejski,
- ✓ ogródki działkowe,
- ✓ szkolne boiska sportowe i sale gimnastyczne,
- ✓ szlaki turystyczne.

III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna Gminy Sokółka .

➤ Zasoby mieszkaniowe

Warto zwrócić uwagę, że w ostatnich latach notuje się systematyczny i dynamiczny wzrost liczby mieszkań na terenie Gminy Sokółka, co związane jest z rozwojem budownictwa mieszkaniowego powstaniem nowych mieszkań oraz domów. Zasoby mieszkaniowe miasta i Gminy Sokółka wynosiły według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2015 roku 9 219 mieszkań, w tym 6 652 w mieście Sokółka oraz 2 567 na terenie wiejskim Gminy Sokółka. Łączna powierzchnia mieszkań w mieście Sokółka wynosi 702 678 m². Łączna powierzchnia mieszkań w na ternie wiejskim Gminy Sokółka wynosi 484 024 m². Przeciętna wielkość mieszkania w mieście Sokółka wynosi 73 m², natomiast na terenie wiejskim Gminy Sokółka 85 m². W zasobach Gminy Sokółka w 2016 roku znajduje się 339 mieszkań komunalnych, w tym 13 mieszkań socjalnych (lokali).

➤ Układ dróg – system komunikacji

Sokółka jest ważnym węzłem komunikacyjnym drogowym i kolejowym, leży przy międzynarodowej trasie kolejowej i drogowej Warszawa - Grodno, z odejściami na Rygę, Sankt Petersburg, Wilno i Moskwę. Przez teren Gminy przebiegają cztery ciągi dróg o statusie wyższym niż drogi powiatowe i gminne o znaczeniu regionalnym:

- ✓ droga krajowa nr 19 Rzeszów - Białystok - Sokółka - Kuźnica - granica państwa, przebiegająca przez teren Gminy na długości 20,337 km, zarządzana przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Białymstoku (w tym ulica Białostocka i Grodzieńska),

- ✓ droga wojewódzka nr 672 Sokolany - Janów - Korycin, zarządzana przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku, przebiegająca przez obszar Gminy na długości 4,630 km,
- ✓ droga wojewódzka nr 673 Sokółka - Dąbrowa Białostocka - Lipsk, zarządzana przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich, przebiegająca przez obszar Gminy na długości 7,530 km (w tym ulica Mariańska),
- ✓ droga wojewódzka nr 674 Sokółka - Krynki, zarządzana przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich, przebiegająca przez obszar Gminy na długości 9,760 km (w tym ulica Kryńska).

Pozostałe ciągi drogowe to drogi wewnętrzne stanowiące dojazdy do pól, lasów i innych nieruchomości, zarządzane przez właścicieli lub użytkowników. Stan dróg wszystkich kategorii nie jest najlepszy, wymagane są intensywne prace przy ich przebudowie i modernizacji w celu doprowadzenia do odpowiednich standardów jakościowych.

➤ **Zaopatrzenie w wodę, gaz, energię elektryczną, ciepło i usługi komunalne.**

Miasto Sokółka zaopatrywane jest w wodę z wodociągu miejskiego o wydajności 10 227 m³/d opartego o cztery ujęcia wody o łącznej wydajności 8 227 m³/d. Większa wydajność wodociągu od ujęć wody jest efektem istniejącego zbiornika wyrównawczego oraz zbiornika wieżowego. Na potrzeby wodociągu miejskiego pracują 3 studnie głębinowe o łącznym zasobie wody wynoszącym 342,8 m³/h. W 2014 roku łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy wynosiła 174,8 km. Długość przyłączy wodociągowych wynosiła 87,5 km. Produkcja wody w 2014 roku wyniosła ogółem 1 143 924 m³.

System kanalizacji sanitarnej funkcjonuje na terenie miasta w oparciu o zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków przy ul. Targowej. Jest to oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu spełniająca standardy odprowadzania ścieków. Projektowana maksymalna dobowa przepustowość oczyszczalni wynosi 6 708 m³/dobę, maksymalna godzinowa 538 m³/h i maksymalna roczna 1 883 400 m³/rok. Dobowy dopływ ścieków aktualnie wynosi około 2 630 m³/dobę (39% max. dobowej), ścieki dowożone 4,90 m³/dobę - średnio łącznie 2 634,9 m³/dobę. Ilość ścieków przemysłowych powstających w zakładach przemysłowych i usługowych odprowadzanych do kanalizacji zbiorczej wynosi

980 m³/dobę. W roku 2014 wielkość oczyszczanych ścieków wyniosła 961 473,00 m³/rok. Długość sieci kanalizacyjnej na obszarze miasta Sokółka i wsi Nowa Kamionka w 2014 roku wynosiła 55,8 km i przyłączy do budynków mieszkalnych 19,5 km. Na obszarach wiejskich ścieki bytowe odprowadzane są do urządzeń lokalnych, brak jest tam zorganizowanego systemu odbioru i odprowadzenia ścieków.

Według stanu na 2015 rok, stopień skanalizowania aglomeracji Sokółka wynosi 29609/30404 100=97,39% RLM. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji wynosi 53,44 km, w tym 51,82 km sieci sanitarnej grawitacyjnej oraz 1,62 km sieci sanitarnej tłocznej. Liczba osób korzystających z istniejącej kanalizacji stanowi wartość 18 099 osób, w tym 17 909 mieszkańców oraz 190 osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji.

Na terenie wyznaczonej aglomeracji brak jest przydomowych oczyszczalni ścieków. Podłączenie mieszkańców korzystających z istniejących bezodpływowych zbiorników sanitarnych (szamb) do sieci kanalizacyjnej przewiduje się w późniejszych terminach w miarę rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Na obszarach obejmujących teren Gminy Sokółka z wyłączeniem miasta Sokółka i wsi Nowa Kamionka, planowane jest wykonanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Teren Gminy Sokółka nie jest zgazyfikowany.

Miasto i Gmina Sokółka jest zasilane w energię elektryczną liniami napowietrznymi i kablowymi wychodzącymi z lokalnej rozdzielni 110/15 kV, która zasilana jest linią 110 kV Białystok - Czarna Białostocka - Dąbrowa Białostocka - Augustów.

Budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne, indywidualne i usługowe zaopatrywane jest w ciepło z kotłowni przedsiębiorstwa MVV Polska Spółka z o.o. o mocy ok. 40 MW/h), kotłowni na Osiedlu Zielonym zarządzanej przez MPEC w Sokółce o mocy 2,787 MW (paliwem jest węgiel kamienny), kotłowni przy ul. 3 Maja 13 o mocy cieplnej zainstalowanej 0,13 MW (paliwem jest olej opałowy) oraz kilkunastu mniejszych lokalnych i zakładowych kotłowni. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Sokółce na koniec 2014 roku posiadało 198 odbiorców energii cieplnej. Pozostałe budynki komunalne oraz zabudowa jednorodzinna wyposażona jest w ogrzewanie piecowe (tradycyjne, olejowe, i inne

ekologiczne). MPEC w Sokółce wg stanu na koniec 2014r. posiada na swoim stanie 19,6 km sieci ciepłej.

Lokalna gospodarka odpadami oparta jest o lokalny system zbiórki i odbioru odpadów komunalnych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach. Utrzymanie czystości i porządku w Gminach należy do obowiązkowych zadań własnych Gminy.

Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, w tym: obejmują wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie Gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, nadzorują gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, ustanawiają selektywne zbieranie odpadów komunalnych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zapewniają osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, prowadzą działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Na terenie Gminy Sokółka, zadania z zakresu odbioru i segregacji odpadów komunalnych zajmuje się specjalistyczna firma wyłoniona w trybie konkurencyjnym zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych. Zebrane od mieszkańców odpady komunalne są przewożone do sortowni odpadów komunalnych CIGO w Studziankach.

III.5. Oświata w Gminie Sokółka .

Gmina Sokółka charakteryzuje się wystarczającą i równomiernie rozmieszczonym systemem placówek oświatowych. Do właściwości Gminy należy prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. W ubiegłych latach poprawie uległ stan techniczny kilku placówek oświatowych poprzez przeprowadzenie inwestycji związanych z termomodernizacją budynków szkół na terenie miasta Sokółka. Podstawowym problemem jest natomiast ubogi stan pozostałych budynków szkół oraz przedszkoli, ich infrastruktury technicznej oraz słabe wyposażenie.

Na terenie Gminy Sokółka, placówki oświatowe zlokalizowane były w:

- ✓ Sokółce (przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja),
- ✓ Boguszach (szkoła podstawowa),
- ✓ Geniuszach (szkoła podstawowa),
- ✓ Janowszczyźnie (szkoła podstawowa niepubliczna),
- ✓ Starej Kamionce (szkoła podstawowa),
- ✓ Malawiczach Dolnych (szkoła podstawowa),
- ✓ Starej Rozedrance (szkoła podstawowa).

Placówki edukacji ponadpodstawowej znajdują się w Sokółce, a są nimi 3 gimnazja. W Sokółce funkcjonują 3 szkoły podstawowe.

Na terenie miasta Sokółka znajduje się Zespół Szkół Integracyjnych, w którym znajduje się szkoła podstawowa i gimnazjum z oddziałami integracyjnymi, w pełni dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na terenie miasta Sokółka funkcjonuje 5 przedszkoli samorządowych.

Należy zaznaczyć, że dostępność placówek oświatowych jest wystarczająca, natomiast w sytuacji rosnących kosztów funkcjonowania oświaty i wychowania (ok. 40% całkowitych wydatków budżetowych) oraz niewystarczającej subwencji oświatowej, a co za tym idzie dofinansowywania ich ze środków własnych Gminy, jak również zmniejszającej się ilości uczniów, należy się liczyć z koniecznością racjonalizacji sieci szkół i funkcjonowania oświaty w Gminie.

Na terenie miasta Sokółka znajdują się także placówki edukacji ponadpodstawowej:

- ✓ Zespół Szkół w Sokółce,
- ✓ Zespół Szkół Rolniczych w Sokółce,
- ✓ Zespół Szkół Zawodowych w Sokółce,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sokółce.

Na terenie miasta działają też trzy szkoły niepubliczne:

- ✓ Zakład Doskonalenia Zawodowego - szkoły dla dorosłych,
- ✓ Prywatna Szkoła Muzyczna I-ego stopnia.

- ✓ Niepubliczne Gimnazjum w Sokółce Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku.

Na terenie Gminy działa jedna szkoła podstawowa niepubliczna.

- ✓ Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Janowszczyźnie.

III.6. Ochrona zdrowia w Gminie Sokółka .

Na obszarze miasta i Gminy Sokółka funkcjonują placówki opieki zdrowotnej zapewniające powszechny dostęp do podstawowych usług medycznych. Największą placówką opieki zdrowotnej jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sokółce, w ramach którego funkcjonują specjalistyczne przychodnie oraz szpital z kilkoma oddziałami. Na terenie działania SP ZOZ w Sokółce powstały zakłady niepubliczne, które świadczą usługi dla osób ubezpieczonych na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Na terenie miasta Sokółka funkcjonują także prywatne przychodnie i gabinety specjalistyczne świadczące usługi w zakresie opieki zdrowotnej.

III.7. Organizacje pozarządowe w Gminie Sokółka.

Na terenie Gminy Sokółka działa kilkadziesiąt stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają bowiem najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorzady. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy. Wciąż jednak brakuje środków na rozwijanie ich działalności. Na terenie Gminy Sokółka działają stowarzyszenia i organizacje społeczne o charakterze formalnym (zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, koła) oraz nieformalnym.

Na terenie Gminy Sokółka działają między innymi następujące organizacje pozarządowe:

- ✓ Stowarzyszenie "Uśmiech Dziecka"
- ✓ Stowarzyszenie Idea

- ✓ Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych "Pod Skrzydłami"
- ✓ Stowarzyszenie "Odnowa"
- ✓ Fundacja Pomocy Zwierzętom Vita Canis
- ✓ Stowarzyszenie "Q Pomocy"
- ✓ Fundacja Im. Ks. Dariusza Sańko "Życie To Miłość"
- ✓ Stowarzyszenie Historyczne Im. Bohaterów Ziemi Sokólskiej
- ✓ Stowarzyszenie Zielony Zakątek
- ✓ Stowarzyszenie "Zdrowa Żywność-Zielone Płuca Polski"
- ✓ Fundacja Akademia Sportu Falcon
- ✓ "Zaśpickie Stowarzyszenie Młodzieży Kresowej" w Zaśpiczach
- ✓ Stowarzyszenie "Dziedzictwo Kulturowe Igrył"
- ✓ Stowarzyszenie 4x4
- ✓ Stowarzyszenie Sokólskie Pogranicze Kultur
- ✓ Fundacja Pozytywnych Rozwiązań
- ✓ Stowarzyszenie Na Rzecz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego Sokólszczyzny "Sakolszczyna"
- ✓ Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Razem"
- ✓ Stowarzyszenie Rodziców Kraina Radości Na Rzecz Dzieci Przedszkola Nr 5 Z Oddziałem Żłobkowym w Sokółce
- ✓ Stowarzyszenie Społeczno - Kulturowe Wsi
- ✓ Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku W Sokółce
- ✓ Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej "Barka"
- ✓ Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski
- ✓ Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Sokólskiej
- ✓ Sokólski Pododdział Kawalerii Im. 10-Go Pułku Ułanów Litewskich
- ✓ Stowarzyszenie "Izba Regionalna" w Janowszczyźnie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Janowszczyźnie
- ✓ Związek Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej
- ✓ Stowarzyszenie "Kładka"
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Plebanowcach
- ✓ Klub Sportowy "Sokół" w Sokółce
- ✓ Stowarzyszenie Abstynentów Klub Abstynenta "Oaza"
- ✓ Towarzystwo "Ziemia Sokólska"
- ✓ Cech Rzemiosł Różnych

- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Słojnikach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Nomikach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Rozedrance
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Kamionce
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kraśnianach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Lipinie
- ✓ Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" w Sokółce
- ✓ Fundacja "Sokólski Fundusz Lokalny"
- ✓ Spółdzielnia Usług Rolniczych

III.8. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Sokółka .

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy czuwają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Sokółce. W ramach Urzędu Miejskiego Sokółka na terenie Gminy Sokółka działa także Straż Miejska. Straż miejska ma na celu przede wszystkim ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych, a także ochronę obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej. Ma też czuwać nad porządkiem i kontrolować ruch drogowy (w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym), oraz dokonywać kontroli publicznego transportu zbiorowego. Współdziała z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń. W Sokółce mieści się Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej. Na terenie Gminy działają także następujące jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Słojnikach, w Nomikach, w Starej Rozedrance, w Starej Kamionce, w Kraśnianach, w Lipinie, w Plebanowcach oraz w Janowszczyźnie

III.9. Sytuacja gospodarcza w Gminie Sokółka .

Gmina Sokółka posiada znaczny potencjał dla pozyskiwania inwestycji zewnętrznych i lokowania na jego obszarze działalności gospodarczej. Do istotnych zalet Gminy Sokółka w zakresie możliwości rozwoju działalności gospodarczej należą: przygraniczne i tranzytowe położenie, siedziba władz powiatowych i innych urzędów administracji publicznej, dostępność usług finansowych, zasób terenów uzbrojonych w niezbędne media, dobrze rozwinięta sieć energetyczna, nowoczesna oczyszczalnia ścieków, rozwinięta sieć komunikacyjna, komunikacja miejska, wolne tereny i obiekty do zagospodarowania.

W zakresie lokalnego rynku pracy widoczne są istotne zmiany w ostatnich latach. Sytuacja na rynku pracy w całym powiecie sokólskim w ostatnich latach jest bardzo pozytywna. W związku z dynamicznymi zmianami na rynku pracy – polepszeniem koniunktury gospodarczej i wzrostem popytu na pracę, mamy do czynienia ze wzrostem ilości ofert pracy, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. Analizując zachodzące zmiany w zakresie szeroko pojętej działalności gospodarczej w powiązaniu z rynkiem pracy w ostatnim roku, widoczny jest także wzrost ilości ewidencjonowanych podmiotów gospodarczych.

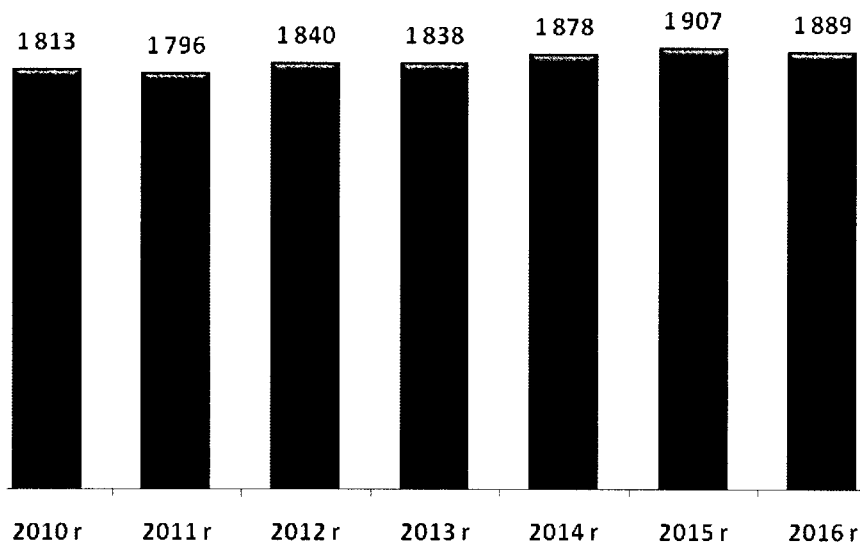
Do największych pracodawców na terenie Gminy Sokółka należą między innymi:

- „Metal-Fach” Sp. z o.o. (produkcja maszyn rolniczych i kotłów CO),
- Spółdzielnia Mleczarska „Mlekoop” - Zakład Produkcji Mleczarskiej w Sokółce (produkty mleczarskie),
- Firma „Eskimos” S.A. Chłodnia (przetwórstwo owoców i warzyw),
- Sokółka „Okna i Drzwi” (produkcja stolarki okiennej i drzwiowej),
- Firma „Barter” S.A. (branża paliwowa),
- Spółdzielnia Producentów Drobiu Eko-Grill (produkcja wyrobów drobiowych)
- Jaskółka Sp. z o.o. (sieć sklepów)
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

Również inne mniejsze firmy bardzo dobrze radzą sobie na rynku, inwestując i zwiększając zatrudnienie. Należy do nich zaliczyć takie przedsiębiorstwa jak: firma „Farmer” (montownia nowoczesnych ciągników rolniczych), „Geno” (branża budowlana), „Genes” (wyroby gumowe i silikonowe), „Bodex” (branża jubilerska), Biedronka (sklep branży spożywczo-przemysłowej), Stokrotka (sklep branży spożywczo-przemysłowej).

Według danych GUS na koniec grudnia 2016 roku, na terenie Gminy wiejsko – miejskiej Sokółka funkcjonowało 1 889 podmiotów gospodarczych. Na terenie Gminy działają 162 spółki, w tym 97 spółek handlowych oraz 63 spółki cywilne. Na terenie Gminy działa 1 484 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat pozostaje na zbliżonym poziomie.

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Sokółka w latach 2009 – 2016 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2016 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w Gminie Sokółka stanowią firmy działające w branży handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych – 519 podmiotów. W sekcji przetwórstwo przemysłowe funkcjonują 204 podmioty gospodarcze, w sekcji budownictwo – 203 podmioty, w sekcji pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 157 podmiotów, w sekcji transport i gospodarka magazynowa – 141 podmiotów, w sekcji opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 134 podmioty oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 132 podmioty. Poniższa tabela przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w Gminie Sokółka.

Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w Gminie Sokółka na dzień 31.12.2016r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Sekcja PKD	Liczba podmiotów
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	519
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	204
Sekcja F – Budownictwo	203
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	157
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	141
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	134
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	132
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	69

Sekcja P – Edukacja	61
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	55
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	37
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	36
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	35
Sekcja J - Informacja i komunikacja	29
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze	2
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1

W Gminie Sokółka dominują najmniejsze przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2016 roku takich podmiotów odnotowano 1 803 – 95,4% wszystkich podmiotów gospodarczych. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 64. W Gminie Sokółka działa 19 podmiotów gospodarczych zatrudniających od 50 do 249 pracowników oraz 3 podmioty, które zatrudniają ponad 250 pracowników.

Według danych GUS na koniec 2015 roku liczba osób pracujących w Gminie Sokółka wynosi 5 063, w tym liczba pracujących mężczyzn to 2 653 tj. 52,3% ogólnej liczby pracujących mieszkańców Gminy Sokółka oraz 2 410 kobiet tj. 47,7% ogółu pracujących osób mieszkających w Gminie Sokółka.

Liczba pracujących osób na 1000 osób w Gminie miejsko – wiejskiej Sokółka wynosi 194. Warto zauważyć, że liczba osób pracujących na 1000 osób w mieście Sokółka jest zdecydowanie wyższa niż na obszarze wiejskim Gminy Sokółka. Liczba osób pracujących na 1000 osób w mieście Sokółka wynosi 262, natomiast na obszarze wiejskim Gminy Sokółka tylko 26 na 1000 osób. Liczba osób pracujących w Gminie Sokółka jest wyższa niż przeciętna liczba pracujących osób w województwie podlaskim (181) oraz w powiecie sokólskim (122). Takie dane oznaczają, że sytuacja na rynku pracy w Gminie Sokółka jest bardzo dobra.

IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, które występują na terenie Gminy Sokółka. Głównym założeniem niniejszej Strategii było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej Gminy Sokółka, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Za istotne problemy społeczne uznano zjawiska powtarzające się, uznane przez społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej.

IV.1. Ubóstwo.

Zjawisko ubóstwa jest najważniejszym problemem społecznym dostrzeganym w Gminie Sokółka. Za ubóstwo uznaje się stan, kiedy jednostce, czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie uznawanych za niezbędne potrzeb. Za potrzeby podstawowe, poza wyżywieniem, uznaje się: ubranie, mieszkanie, ochronę zdrowia, wykształcenie. Niestety zjawisko to staje się coraz bardziej widoczne, ze względu na pogłębiającą się dysproporcję w społeczeństwie. Ubóstwo jest zjawiskiem niebezpiecznym, ponieważ może powodować trwałe urazy psychiczne i długotrwałe skutki społeczne. Dlatego też forma pomocy dla osób ubogich powinna z jednej strony zabezpieczać ich byt, a z drugiej motywować ich do podjęcia starań zmiany swego życia. Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość. Ubóstwo staje się coraz istotniejszym problemem społecznym, o czym świadczy wzrastająca liczba rodzin kwalifikująca się do świadczeń z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. W 2014 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia dotyczyło 1 216 rodzin, w 2015 roku – 1 170 natomiast w 2016 roku – 1 137 rodzin. Skala problemu ubóstwa w Gminie Sokółka pozostaje na zbliżonym poziomie.

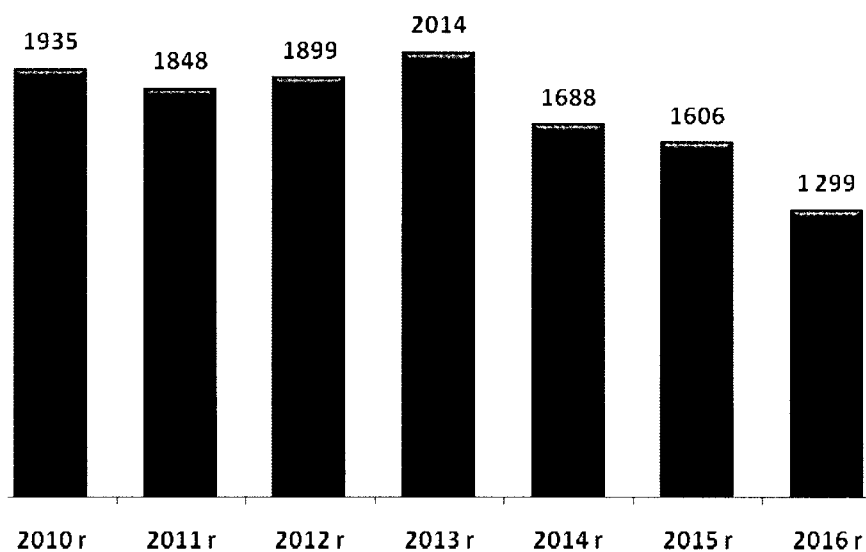
IV.2. Bezrobocie.

Bezrobocie jest ważnym problemem społecznym, który często generuje inne problemy społeczne. Rodziny dotknięte problemem bezrobocia z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji, a problem ten generuje wiele innych dysfunkcji społecznych. Bezrobocie jest najłatwiejszym do zdiagnozowania problemem, gdyż to z nim najczęściej utożsamiają się sami klienci Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Bezrobocie generuje także inne problemy jak uzależnienia, przemoc czy też bezdomność. Poważnym skutkiem bezrobocia jest także ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób oraz marginalizacji społecznej. Powiat sokółski zaliczany jest do obszarów o wysokiej stopie bezrobocia. Powiat cechuje się jednym z wyższych poziomów bezrobocia wśród wszystkich powiatów województwa podlaskiego. Stopa bezrobocia wyniosła na koniec 2016 roku 13,0%. Takie wyniki wskazują na występowanie istotnych problemów na lokalnym rynku pracy zarówno w zakresie zatrudnienia, podaży i popytu na pracę. W związku z dużo mniejszą chłonnością lokalnego rynku pracy i możliwością absorpcji siły roboczej stopa bezrobocia jest na wysokim poziomie, wyższym niż przeciętna stopa dla województwa podlaskiego i dla całego kraju, która wynosiła odpowiednio 10,4% i 8,3%. Negatywna fluktuacja zatrudnienia w regionie powoduje, że stopa bezrobocia przez długi okres utrzymuje się na zbliżonym relatywnie wysokim poziomie. Warto jednak odnotować pozytywną zmianę w tym aspekcie. W porównaniu do danych z końca 2015 roku stopa bezrobocia zmniejszyła się o 2,0%. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce, wynika że na koniec grudnia 2016 wynika, zarejestrowanych było 1 299 osób mieszkających na terenie Gminy Sokółka, co stanowiło 36,5% ogólnej liczby bezrobotnych mieszkańców całego powiatu sokólskiego. Wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Sokółka przeważają mężczyźni – 728 osób tj – 56,0% ogółu bezrobotnych mieszkańców Gminy Sokółka, w tym okresie zarejestrowanych było 571 bezrobotnych kobiet tj. 44,0% ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. W tym okresie zarejestrowanych było 379 osób bezrobotnych w wieku do 30 lat oraz 406 osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat. Wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Sokółka 818 osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a więc pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy

w Sokółce przez okres dłuższy niż 12 miesięcy. Należy zwrócić uwagę, iż liczba osób bezrobotnych systematycznie maleje, co obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 5. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Sokółka zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce w latach 2008 – 2016.

W Gminie sukcesywnie zmniejsza się liczba osób bezrobotnych, osób długotrwale bezrobotnych, a oraz osób bezrobotnych z prawem do zasiłku. Takie informacje potwierdzają także dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce w 2014 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia dotyczyło 991 rodzin, w 2015 roku – 939, natomiast w 2016 roku 895 rodzin.

IV.3. Przemoc w rodzinie.

Od dnia 15 marca 2011 r. na terenie Gminy Sokółka funkcjonuje powołany zarządzeniem Burmistrza Sokółki - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, to grupa specjalistów reprezentujących różne służby i instytucje, powołana do realizacji zadań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sokółka, opracowanym w oparciu o przepisy *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Sokółka. Zespół Interdyscyplinarny nie jest komórką organizacyjną Ośrodka, który

zapewnia obsługę organizacyjno - techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Sokółka. Siedziba Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie mieści się w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Prace Zespołu Interdyscyplinarnego mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym, narażonym na skrzywdzenie
- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikających z doświadczania przemocy
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. „Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Obowiązuje ona w policji od 1998 roku, w pomocy społecznej od 2004 roku. Jest zalecana także do stosowania przez miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, w przypadku, gdy w rodzinie występuje również problem alkoholowy. Głównym celem procedury „Niebieskiej Karty” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb na rzecz osób doznających i stosujących przemoc w rodzinie. Rozpoznanie przemocy i wypełnienie „Niebieskiej Karty” przez policjanta czy pracownika socjalnego to początek procesu pomagania. Każda z tych służb ma w swoich ustawowych zapisach możliwość i obowiązek korzystania z pomocy innych osób, instytucji i organizacji, a także podejmowania współpracy, gdy zostanie o to poproszona. W przypadku przemocy w rodzinie działania indywidualne nie przynoszą pożądanych efektów. Dokumentacja „Niebieskie Karty” dla poszczególnych służb różni się, choć założenia i cele procedury są wspólne. Różnice wynikają z tego, że każda z wyżej wymienionych instytucji ma określone kompetencje i możliwości. Zbiera informacje dostosowane do specyfiki pomocy, jakiej może udzielić. Po zebraniu informacji, ustalany jest plan działania, a kolejnym krokiem jest włączenie do procesu pomagania przedstawicieli innych służb.

W indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie Zespół może powołać grupę roboczą- zespół specjalistów, którzy bezpośrednio współpracują z rodziną. W skład grupy roboczej mogą wchodzić kuratorzy sądowi oraz inne podmioty i specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem grup roboczych jest:

- ✓ opracowanie i realizacja planu pomocy rodzinie dotkniętej problemem przemocy
- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy
- ✓ dokumentowanie podejmowanych działań oraz ich efektów

Prace Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych realizowane są w ramach obowiązków służbowych i zawodowych.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- ✓ Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce
- ✓ Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce
- ✓ Komendy Powiatowej Policji w Sokółce
- ✓ NS ZOZ Poradni Zdrowia Psychicznego w Sokółce
- ✓ Sądu Rejonowego w Sokółce
- ✓ Prokuratury Rejonowej w Sokółce
- ✓ Fundacji Sokólski Fundusz Lokalny

Zjawisko przemocy społecznej w Gminie Sokółka utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie. Przemoc była powodem udzielenia pomocy i wsparcia w 2014 roku dla 10 rodzin, w 2015 roku dla 5 rodzin, natomiast w 2016 roku dla 3 rodzin.

IV.4. Niepełnosprawność.

Niepełnosprawność to wszelkie ograniczenia lub wynikające z tych ograniczeń brak zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub zakresie, który jest uważany za normalny dla człowieka. Osoba niepełnosprawna to człowiek niemogący samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego lub społecznego wskutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności psychicznych lub

fizycznych. Niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby.

W powiecie sokólskim funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U z 2016 r. poz. 2046 ze zm.) oraz w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydaje odpowiednio orzeczenia. Polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące ich szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne narażone są na większe ryzyko wykluczenia i ogólnie rzecz biorąc mniej uczestniczą w życiu społecznym a przecież mają takie same prawa jak inni członkowie społeczeństwa a więc powinno się im zapewnić równy dostęp do opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji, zatrudnienia i integracji społecznej poprzez dostęp do środków transportu, obiektów budowlanych, informacji i komunikacji oraz udział w życiu publicznym i kulturalnym. Osoby niepełnosprawne z powodu poważnego i ogólnego obniżenia sprawności wymagają jednocześnie wysokiego poziomu wsparcia. Jakość ich życia w bardzo dużym stopniu zależy od dostępności odpowiednich i należytej jakości usług, odpowiadających potrzebom ich samych jak też ich rodzin. Przede wszystkim, ze względu na fakt, że osoby niepełnosprawne żyją w trudnych warunkach ekonomicznych powinny być objęte ochroną socjalną, która wyraża się w zabezpieczeniu społecznym, opiece i pomocy społecznej oraz usługach społecznych, które przyczyniają się do poprawy jakości ich życia. Osoby dotknięte niepełnosprawnością mają ograniczoną możliwość korzystania z pomocy instytucjonalnej. W zależności od rodzaju i stopnia schorzenia, instytucje udzielają pomocy finansowej bądź poza finansowej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce wypłaca zasiłki stałe dla osób legitymujących się orzeczeniem o co najmniej umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i spełniających kryteria dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej. Wypłacono także zasiłki okresowe, zasiłki celowe i specjalne dla osób i rodzin, w których występuje niepełnosprawność lub długotrwała choroba. Niepełnosprawność jest drugim z najważniejszych powodów kwalifikujących do skorzystania z pomocy społecznej

w Gminie Sokółka. W 2014 z tytułu niepełnosprawności pomocą objętych zostało 391 rodzin, w 2015 roku - 378 rodziny, natomiast w 2016 – 389 rodzin. OPS w Sokółce kierował również osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

W Sokółce funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest placówką dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych. Środowiskowy Dom Samopomocy w Sokółce działa od 01.12.1996 r. Jest jednostką organizacyjną Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. Dom działa w oparciu o Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 09.12.2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Środowiskowy Dom Samopomocy w Sokółce jest domem typu AB. W 2016 roku swą opieką obejmował 28 osób. Trzech uczestników jest ubezwłasnowolnionych, opiekę prawną nad nimi sprawuje rodzina. Środki finansowe z budżetu Wojewody na 2016 rok wynosiły 363 141,47 złotych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce w 2016 roku opłacał pobyt 24 mieszkańcom Gminy Sokółka, którzy ze względu na niepełnosprawność nie są w stanie sami funkcjonować w środowisku. Wszystkie osoby umieszczone przez Ośrodek wymagają całodobowej opieki i pomocy osób drugich. W ostatnim czasie zwiększyła się liczba osób umieszczanych w domach pomocy Społecznej z postanowienia Sądu, czyli bez wyrażenia zgody danej osoby. Odpłatność Gminy za domy pomocy społecznej w 2016 roku wyniosła 530 467 zł.

Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych (art. 54 ustawy z dn. 12 marca 2004r. o pomocy społecznej – t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 930 ze zm.). Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla:

- ✓ osób w podeszłym wieku,
- ✓ osób przewlekle somatycznie chorych,
- ✓ osób przewlekle psychicznie chorych,
- ✓ dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,

- ✓ dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- ✓ osób niepełnosprawnych fizycznie,
- ✓ osób uzależnionych od alkoholu (art. 56 ww. ustawy).

IV.5. Osoby starsze.

W chwili obecnej mamy do czynienia z powolnymi, choć nieuniknionymi, przemianami i przeobrażeniami struktury społeczno demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia się przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych, a rośnie udział pokoleń starszych - poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 22,9% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Na terenie miasta i Gminy Sokółka według danych na dzień 31.12.2015 roku, mieszkało 5 838 osób w wieku powyżej 60 lat (warto odnotować, że na terenie Gminy mieszka 2 621 osób w wieku powyżej 70 lat), odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi 22,4% wszystkich mieszkańców miasta i Gminy Sokółka. Na terenie miasta i Gminy Sokółka mieszka 58,9% kobiet w wieku powyżej 60 lat oraz 41,1% mężczyzn w tym wieku. Miasto i Gmina Sokółka w kolejnych latach niestety nie będzie się rozwijać pod względem demograficznym. Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa oraz problemy ludzi starszych są coraz ważniejszym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na

możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włącza się Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce. OPS w Sokółce dla osób starszych świadczy pomoc w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz pracę socjalną. Wsparciem objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne oraz długotrwale chore. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi Gminie Sokółka wynosiła w 2014 roku - 18 osób, w 2015 roku - 18 osób, natomiast w 2016 roku - 24 osoby.

IV.6. Uzależnienia.

Ważnym problemem społecznym w Gminie Sokółka jest zjawisko uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego. Uzależnienia jest to specyficzny stan organizmu człowieka oraz zmian w zachowaniu towarzyszącym zawężaniu się wachlarza umiejętności radzenia sobie w życiu wraz z pojawiającym się przymusem pomimo negatywnych konsekwencji wcześniejszego ulegania przymusowi robienia czegoś lub myślenia o czymś. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji.

Na terenie Gminy Sokółka działa Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miejskim w Sokółce. Komisja inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych.

Celem działań jest ograniczanie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Ponadto, Komisja realizuje określone ustawowo zadania Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a w szczególności: Do kompetencji Komisji należą również zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783 ze zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.).

Wśród różnego rodzaju uzależnień występujących wśród dorosłej ludności zamieszkującej Gminę Sokółka, najczęstszym problemem jest uzależnienie od alkoholu. Od kilku lat problem ten nie ulega zmniejszeniu. Alkoholizm był powodem objęcia wsparciem przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce w 2014 roku 26 rodzin, w 2015 roku – 23 rodzin, natomiast w 2016 roku - 22 rodzin. Należy tylko wspomnieć, że dane OPS w Sokółce nie odzwierciedlają w pełni skali tego zjawiska, które jest zdecydowanie większe z uwagi, na to że statystyki dotyczą jedynie klientów OPS w Sokółce a nie wszystkich osób dotkniętych problemem uzależnienia.

IV.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Bezradność wychowawczą i opiekuńczą, rozumieć można, jako poczucie braku sprawczości w sytuacjach wychowawczo – opiekuńczych. O bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych mówimy wówczas, kiedy rodziny nie posiadają wystarczających zasobów osobistych i zasobów systemu rodzinnego, by same mogły poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Uogólniając rodziny te charakteryzują się niskim poziomem spójności, elastyczności i wytrzymałości w sytuacji kryzysu. Jest to jeden z powodów szukania wsparcia w pomocy społecznej. Znacząca część klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziny niezdolne do stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo- wychowawczych. Najpoważniejsze problemy niektórych rodzin

wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W skrajnych przypadkach niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi problemami, takimi jak:

- ✓ uzależnienia,
- ✓ przemoc domowa,
- ✓ zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ konflikty z prawem z powodu zachowań buntowniczych, agresji, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm.

W rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo - wychowawcze, rodzicom brakuje wzorców komunikacji i stworzenia poczucia bezpieczeństwa, umiejętności tworzenia odpowiedniego klimatu życia rodzinnego, rozładowania napięć powstałych poza domem, a także obdarzania dzieci uwagą. Trudności opiekuńczo - wychowawcze występujące w rodzinie w stosunku do ogółu korzystających z pomocy społecznej były bardzo często powodem objęcia ich pomocą. Specyfika środowiska klientów OPS w Sokółce, w którym znaczna część osób kończy edukację na poziomie szkoły podstawowej, borykającego się z problemem długotrwałego bezrobocia i związanymi z tym faktem trudnościami natury materialnej sprawia, że zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w tych rodzinach pojawia się dosyć często. W prawidłowym rozwoju organizuje się pomoc instytucjonalną, aby wspomóc dzieci z rodzin problemowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce wykonuje zadania Gminy, wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 roku, poz.697 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz.1390). Zadania realizowane przez OPS w Sokółce w zakresie wspierania rodziny to między innymi:

- ✓ Opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
- ✓ Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny
- ✓ Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

- ✓ Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, ponoszonych przez rodzinę wspierającą kosztów zadań wykonywanych przez w/w rodzinę.
- ✓ Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
- ✓ Sporządzenie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej oraz - gdy jest to wymagane - w wersji papierowej.
- ✓ Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie Gminy.
- ✓ Przekazywanie do biura informacji gospodarczych, dotyczących zaległości z tytułu nie ponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Realizując powyższe obowiązki, OPS ściśle współpracuje z innymi instytucjami, w szczególności powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz sądami.

Asystent rodziny

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie od Gminy w postaci asystenta rodziny. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na Gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc owa realizowana jest poprzez działania asystenta rodzinnego, który wspiera rodziny w przewycięzaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Asystent pomaga rodzicom w wypełnianiu ról społecznych aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta jest działanie na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kierownik ośrodka pomocy społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności, kierownik ośrodka pomocy społecznej przekazuje kwestionariusz wywiadu asystentowi rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną. Przy zleceniu asystentowi rodziny pracy z daną rodziną, brany jest pod uwagę głównie zakres pomocy, jaki powinien zostać udzielony danej rodzinie. Z ustawy wynika ponadto, że asystent rodziny powinien swą pracę prowadzić za

zgodą i przy aktywnym udziale rodziny oraz pobudzać ją do aktywnego współdziałania. Praca z rodziną powinna być organizowana lub kontynuowana również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy wnioskuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

Realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia, przy współdziałaniu rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny oraz poprzez małe kroki powolnie posuwanie się do przodu.

W związku z obowiązkiem wynikającym z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Uchwałą nr XIII/88/15 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 30.06.2015 roku przyjęto Gminny System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Sokółka na lata 2015 – 2017. W Ośrodku Pomocy Społecznej w Sokółce w 2016 roku zatrudnionych było 4 asystentów rodziny, którzy pod opieką mieli 45 rodzin, w tym 104 dzieci z terenu Gminy Sokółka. W trakcie okresu sprawozdawczego zakończono współpracę z 11 rodzinami: w tym w 7 rodzinach zrealizowano określone cele, w 4 rodzinach ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę. W związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce współfinansował pobyt

dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinach zastępczych spokrewnionych i instytucjonalnych. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych pochodziły z 9 rodzin, w placówkach opiekuńczo - wychowawczych z 5 rodzin. Ogółem 14 rodzin nie wychowuje swoich dzieci samodzielnie. Wśród tych rodzin było 6 rodzin objętych wsparciem asystenta rodzinnego. Zgodnie z przepisami w 2016r. w pierwszym roku pobytu dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej, Gmina opłaca 10% kosztów pobytu 12 dzieci, w drugim roku – 30% kosztów pobytu 1 dziecka, w trzecim roku pobytu – 50% kosztu pobytu 7 dzieci.

Rodziny wspierające

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- ✓ opiece i wychowaniu dziecka;
- ✓ prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- ✓ kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych staje się coraz większym problemem w Gminie Sokółka, w 2014 roku z tego tytułu pomocą objęto 344 rodziny, w 2015 roku – 321 rodzin, natomiast w 2016 roku – 302 rodziny.

V. Pomoc społeczna w Gminie Sokółka. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Na terenie Gminy Sokółka funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej:

Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Wojska Polskiego 7, 16-100 Sokółka

Ośrodek jest jednostką budżetową Gminy Sokółka podległą Radzie Miejskiej w Sokółce i prowadzi całokształt spraw w zakresie pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. Podstawowymi aktami prawnymi porządkującymi zakres i sposób funkcjonowania pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, ustawa z dnia 28 listopada 2003 o świadczeniach rodzinnych oraz ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Pomoc społeczna jest nastawiona na rozwiązywanie trudnych sytuacji osób i rodzin, jak również na ich wspieranie, które powinno być dostosowane do potrzeb danej osoby czy rodziny. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie w/w sytuacjom przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ciągłe rosnąca liczba zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce zmuszają do poszukiwania jak najefektywniejszych metod działania na rzecz rodzin i osób wymagających wsparcia. Zadaniem Ośrodka jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia podstawowych potrzeb, zapewni skuteczną realizację ról społecznych i stworzy możliwości rozwoju. Pogłębiające się problemy społeczne wskazują na konieczność podejmowania działań w celu aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co w rezultacie zmotywuje je do zmiany sytuacji życiowej, podniesie kompetencje życiowe oraz przyczyni się do rozwoju poziomu samodzielności społecznej i zawodowej. Ich zaniechanie natomiast spowoduje ich dalszą izolację i wycofanie się z życia społecznego.

Pomoc społeczna od dnia 1 maja 2004 r. funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 ze zm.) obecnie (Dz.U z 2016 r poz. 930 ze zm.). Zadania z zakresu pomocy społecznej, leżące w kompetencji Gminy realizowane są za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce .

Osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc społeczną może zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (ośrodki znajdują się w każdej Gminie). Decyzje o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy wymagają uprzednio przeprowadzenia przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej wydawane są w formie pisemnej. Od każdej decyzji służy prawo wniesienia odwołania.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2015 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nie przekraczający kwoty 634 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 514 zł. Rada Gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego.

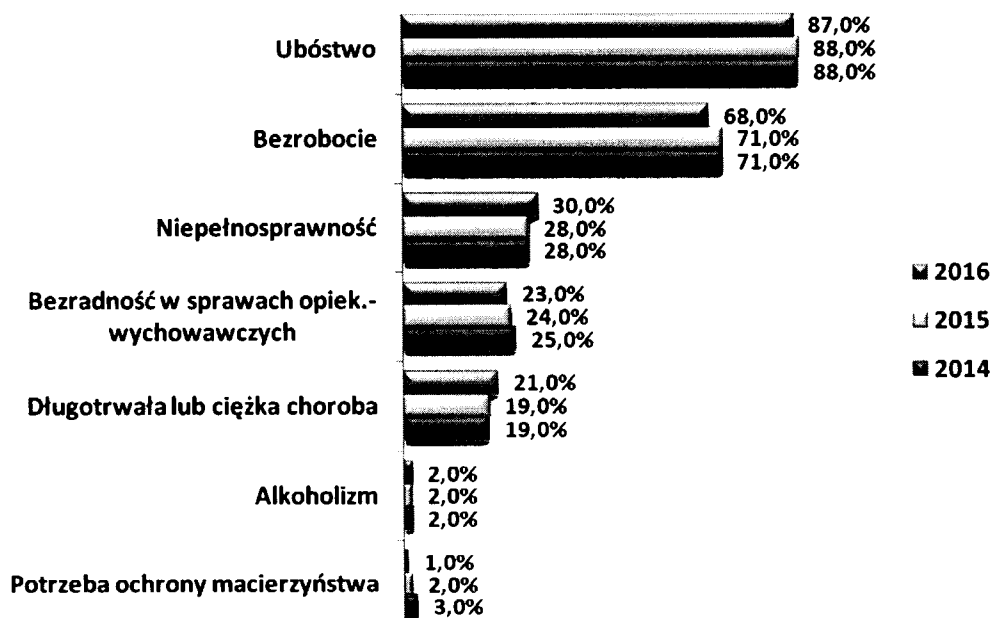
Zatrudnienie

Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym Gminy wynikającym z art. 17 ust. 1 pkt. 18 Ustawy o pomocy społecznej. Do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia pracowników socjalnych. Zgodnie z Art. 110 ust. 11 Ustawy jw. OPS zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności Gminy w stosunku jeden pracownik socjalnych na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników. W roku 2016 było zatrudnionych 14 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania.

V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Sokółka. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych na niezmiennym poziomie pozostaje liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej, pobierających stałe lub okresowe świadczenia. Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Sokółka są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz długotrwała choroba. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same.

Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2014 – 2016. (Opracowanie na podstawie danych OPS Sokółka)

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia z wnioskiem o pomoc. Poniższa tabela zawiera zestawienie przyczyn udzielania pomocy społecznej w latach 2014 - 2016 ustalone na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych.

Tabela 6. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych OPS Sokółka)

	2014	2015	2016
Ubóstwo	1 216	1 170	1 137
Długotrwała lub ciężka choroba	259	250	272
Bezrobocie	991	939	895
Niepełnosprawność	391	378	389
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	344	321	302
Potrzeba ochrony macierzyństwa	47	26	17
Alkoholizm	26	23	22
Przemoc w rodzinie	10	5	3
Bezdomność	18	14	6
Narkomania	1	2	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	13	12	20
Zdarzenie losowe	3	3	1

V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS w Sokółce.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce realizując ustawowe zadania wynikające z przepisów Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. W 2016 r. pracownicy socjalni rozpatrzyli 4 292 wniosków o udzielenie pomocy i przeprowadzili 3 411 rodzinnych wywiadów środowiskowych. Wydano 4 300 decyzji administracyjnych z zakresu pomocy społecznej. Łącznie pracownicy Ośrodka wydali 8 583 decyzji administracyjnych, w tym 4 283 w zakresie świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego.

Liczba osób, którym Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce udzielił pomocy i wsparcia w 2016 roku to 2 789. W 2016 roku świadczenia przyznano 2 166 osobom. Świadczenia pieniężne otrzymało 1 275 osób, natomiast świadczenia niepieniężne 914 osób. W tym okresie pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce przeprowadzili 2 906 wywiadów środowiskowych. W 2016 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce przyznał i wypłacił zasiłki okresowe 984 osobom, a liczba świadczeń w tym zakresie wyniosła 8 896. Zadaniem własnym Gminy jest także wypłacanie zasiłków celowych, w tym specjalnych zasiłków celowych. W 2016 roku wypłacono zasiłki celowe dla 386 osób. W ramach zadań własnych w 2016 roku wypłacono zasiłki stałe dla 158 osób – liczba świadczeń wynosiła 1 540.

Praca socjalna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna, która jest zadaniem obligatoryjnym Gminy. Praca socjalna to działalność profesjonalna. To zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. To mechanizm polityki społecznej służący rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Pracownicy socjalni realizują swoje zadania w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i różnorodnych placówkach świadczących pomoc społeczną. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje klienta na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia klienta, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny, poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia, na rzecz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. W 2015 roku pracą socjalną objętych zostało 1 386 rodzin (3 602 osoby w rodzinach). Praca socjalna była świadczona

m. in. w zakresie pomocy w wypełnianiu wniosków do różnych instytucji, informowaniu o różnych uprawnieniach oraz pomoc w ustaleniu niepełnosprawności, pomoc socjalna świadczona była również z uwagi na występującą w rodzinie przemoc. Pracownicy OPS w Sokółka podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobą/rodziną

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania". Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 roku ustanowiony został wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020. Program polega na dofinansowywaniu gmin udzielających pomocy mieszkańcom na dożywianie. Gmina Sokółka podjęła dwie uchwały: Uchwała Nr 52/400/2014 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania oraz ustalenia zasad zwrotu wydatków na świadczenia z pomocy społecznej w zakresie dożywiania w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 oraz Uchwałą Nr 52/401/2014 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie programu osłonowego "Pomoc Gminy w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020. Do pomocy kwalifikują się osoby, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego z ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z przyjętym programem, ze środków przekazanych gminom udziela się wsparcia, w szczególności: dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej, uczniom do czasu ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej, osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji, wymienionym w art. 7 w/w ustawy, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń lub dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku, przy czym liczba dzieci i uczniów nie może przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci dożywianych w szkołach i przedszkolach na terenie Gminy w poprzednim miesiącu kalendarzowym. W ślad za przyjętym przez Radę Ministrów Programem, Rada Miejska w Sokółce przyjęła uchwałę w sprawie podwyższenia kwot kryterium dochodowego oraz ustanowienia programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020. W 2016 roku z pomocy

w formie posiłku skorzystało 949 osób, w tym okresie wydano 128 210 posiłków na łączną kwotę 422 017 zł. W 2016 roku z pomocy w formie zasiłku celowego w ramach programu skorzystało 287 osób, liczba świadczeń wyniosła 356, natomiast koszt świadczeń 104 670 zł. Ogólny budżet Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” wynosił łącznie 565 136 zł, w tym środki własne to 115 605 zł, natomiast dotacje to 449 531 zł. W 2016 roku adresatami Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” było łącznie 949 osób, w tym 687 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, 166 dzieci do życia oraz 96 osób (zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej). W ramach programu w 2016 roku wydano łącznie 128 210 posiłków. W tym okresie wydano posiłki niewymagające przeprowadzenia wywiadu środowiskowego dla 161 dzieci na kwotę 38 449 zł. W 2016 przyznano zasiłki celowe na zakup żywności dla 279 rodzin na kwotę 104 670 zł. Adresatami programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania korzystający z zasiłków celowych było łącznie 570 osób, w tym 80 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, 77 dzieci do życia oraz 413 osób (zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej).

Usługi opiekuńcze.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania przyznawane były osobie samotnej lub osobie w rodzinie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagała pomocy innych osób, a była jej pozbawiona. Usługi te świadczone są przez opiekunki zatrudnione przez Polski Komitet Pomocy Społecznej. Usługi opiekuńcze wykonywane przez opiekunki domowe były rozliczane wg faktycznego wykonania usług na podstawie decyzji wydanych przez OPS. Pomoc taką zapewniono 24 środowiskom. Podopieczni ponosili częściową odpłatność w zależności od sytuacji finansowej i rodzinnej. Usługi opiekuńcze świadczone były w zakresie:

- 1) pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych,
- 2) opieki higienicznej,
- 3) zapewnienia kontaktu z otoczeniem.

W 2016 roku świadczeniem tym objęto 24 rodzin na łączną kwotę 116 781,00zł.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Celem Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 jest dotarcie z pomocą żywnościową do grup osób najbardziej potrzebujących w całej Polsce. Program jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Od sierpnia 2016 roku rozpoczęła się realizacja Podprogramu 2016, w ramach którego osoby

najbardziej potrzebujące będą mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, jak również możliwości uczestniczenia w różnych działaniach wspierających, edukacyjnych i włączających. W Gminie Sokółka - rozdawaniem żywności z Unii Europejskiej od 2015 roku zajęła się wyłącznie Fundacja „Sokółski Fundusz Lokalny”. Osoby zakwalifikowane do objęcia pomocą, będą mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, która cyklicznie jest dystrybuowana w formie paczek żywnościowych. Pomoc w ramach PO PŻ kierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych i dlatego też trafiać będzie do ograniczonej liczby osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na podstawie skierowania wystawionego przez właściwy terytorialnie ośrodek pomocy społecznej, lub w przypadku osoby bezdomnej – oświadczenia podpisanego w organizacji. W 2015 roku z pomocy żywnościowej z Unii Europejskiej skorzystało 1 951 osób (I półrocze - 1500 osób, II półrocze - 451 osób) skierowanych przez OPS Sokółka. Osoby te pobrały łącznie 29 830 kg żywności o wartości 66 234 zł. Oprócz podopiecznych OPS Sokółka z pomocy żywnościowej prowadzonej przez Fundację Sokółski Fundusz Lokalny skorzystało 20 osób niewidomych z całego powiatu sokólskiego zrzeszonych w Polskim Związku Niewidomych. Od lipca 2015 roku maja 2016 roku Sokółski Fundusz Lokalny prowadził z Bankiem Żywności w Suwałkach - Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. W tym programie uczestniczy 631 osób posiadających skierowanie z OPS w Sokółce. Z pomocy żywnościowej mogą korzystać ci, których dochód na jedną osobę nie przekracza: 771 zł w rodzinie lub 958 zł - dla osób samotnych. W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 podopieczni OPS nie tylko pobierają żywność, ale również uczestniczą w zajęciach dotyczących wyjścia z sytuacji kryzysowych i powrotu do życia w społeczeństwie z ograniczeniem korzystania z pomocy społecznej. Dla chętnych zorganizowano warsztaty: kulinarne, ekonomiczne i dietetyczne, uczące efektywnego zużywania otrzymanej żywności.

Żywność pobiera się z Banku Żywności Suwałki (magazyny w Białymstoku przy ul. Węglowej). Każdej osobie przysługiwało około 49 kg żywności. W 2016 r udało się przywieść z Białegostoku i rozdać około 15 ton żywności. Ostatnia dostawa zaplanowana jest na 25 maja 2016 roku. Oprócz wydawania żywności z Programu POPŻ, Fundacja prowadzi trzy razy w roku zbiórki żywności pod hasłem „Podziel się posiłkiem”, do których angażuje się około 130 wolontariuszy - stypendystów i uczniów sokólskich szkół. Ze zbiórek żywności pochodziło w 2015 roku 5 742 kg o wartości 29 707 zł. Od 2004 r. łącznie, w ramach zbiórek żywności, zebrano ponad 60 ton żywności.

V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, zasiłków oraz świadczeń pielęgnacyjnych przez OPS w Sokółce.

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce w 2016 roku realizował zadania zlecone ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U z 2016 r. poz. 1518 ze zm.) oraz w oparciu o ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 489),

Świadczenia rodzinne dzielą się na dwie grupy:

- ✓ zasiłki rodzinne z dodatkami, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka ;
- ✓ świadczenia opiekuńcze : zasiłki pielęgnacyjne , świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy.

Od listopada 2015 roku uległy zmianie kryteria dochodowe uprawniające do pobierania świadczenia rodzinnego z dodatkami, gdzie miesięczny dochód na jedną osobę w rodzinie nie przekraczał 674 zł lub 764 zł jeśli w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne. W 2016 roku wydano 1 629 decyzji dotyczących świadczeń rodzinnych.

Fundusz alimentacyjny.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyżej niż 500 zł.

Dłużnicy alimentacyjni.

Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej łącznie z ustawowymi odsetkami.

Kwoty zwrócone przez dłużników wyniosły:

- ✓ 155 849,39 zł z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (z tego: przekazane wraz z odsetkami do budżetu państwa – 123 933,61 zł ; przekazane na dochody własne Gminy – 31 915 zł
- ✓ 8687,00 zł kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka. Kryterium dochodowe, które musiała spełniać rodzina to: 674 zł na osobę w rodzinie a w przypadku kiedy w rodzinie jest niepełnosprawne dziecko: 764 zł na osobę w rodzinie. Od prawa do zasiłku rodzinnego zależy, czy świadczeniobiorca będzie mógł liczyć na dodatki, które przysługują po zajściu określonych okoliczności. W 2016 roku świadczeniami rodzinnymi i funduszem alimentacyjnym objęto 1 515 rodzin na kwotę 6 722 573,15 zł.

Świadczenia wychowawcze 500+.

Program Rodzina 500 plus to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. To nawet 6.000 zł netto rocznego wsparcia dla dziecka. Świadczenie wychowawcze to wsparcie długofalowe. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce w 2016 roku dokonał wypłaty świadczeń wychowawczych:

Liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze: 1 816 ogółem , w tym:

- ✓ na 1 dziecko – 1 059 rodzin
- ✓ na 2 dzieci - 540 rodzin (w tym również na pierwsze dziecko – 444 rodziny)
- ✓ na 3 dzieci – 167 rodzin (w tym również na pierwsze dziecko - 158 rodzin)
- ✓ na 4 dzieci – 31 rodzin (w tym również na pierwsze dziecko- 27 rodzin)
- ✓ na 5 dzieci –16 rodzin (w tym również na pierwsze dziecko-14 rodzin)
- ✓ na 6 lub więcej dzieci – 3 rodziny (w tym również na pierwsze dziecko- 3 rodziny),

w tym:

- ✓ Liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym pobierającym świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko – 51.

OPS w Sokółce wypłacił w 2016 roku świadczenia wychowawcze na kwotę 11 872 161,00 zł, natomiast w 2017 roku planowana jest wypłata świadczeń na kwotę 23 736 000 zł. dla ponad 3 956 dzieci.

VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Sokółka.

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021* było przedstawienie szeregu problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej Gminy Sokółka, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie Gminy Sokółka było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców Gminy. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz ankiety, za pomocą którego przeprowadzono badanie wśród mieszkańców. W badaniach wzięło udział łącznie 200 mieszkańców Gminy Sokółka. Badanie zrealizowane zostało za pomocą techniki CAWI. Jest to technika przeprowadzona poprzez otrzymanie kwestionariusza czy też ankiety drogą internetową oraz wypełnienie go on-line. Obecnie metoda CAWI jest jedną z bardziej popularnych oraz najszybciej rozwijających się metod badań marketingowych. W porównaniu do innych metod, dzięki poczuciu anonimowości i możliwości udziału w badaniu w terminie dogodnym dla respondenta, pozwala zgromadzić bardziej rzetelne dane. Kwestionariusz ankiety on – line został umieszczony na stronach internetowych Urzędu Miejskiego w Sokółce, Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce, na portalu isokolka.eu, który umożliwił mieszkańcom Gminy Sokółka na wypełnienie ankiety w wersji elektronicznej. Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwiał dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Ankieta zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej, a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z zasadniczych dwóch części zawierających; ogólną charakterystykę stopnia i dotkliwości problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w Gminie Sokółka

i jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

Charakterystyka badanej próby.

W badaniach uczestniczyło 50,5% kobiet i 49,5% mężczyzn. Największy odsetek badanych stanowili mieszkańcy Gminy Sokółka w wieku od 26 do 40 lat – 51,5% oraz w wieku od 41 do 59 lat – 34,0%. Wśród badanych największą grupę stanowiły osoby pracujące – 76,5%.

Tabela 7. Charakterystyka badanej próby – płeć, wiek oraz grupa społeczno zawodowa respondentów. (N=200, w%)

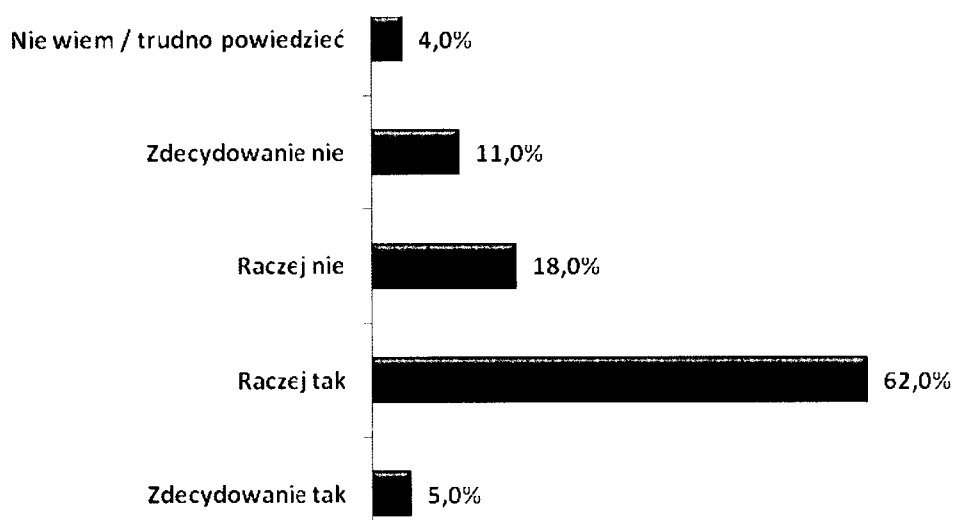
Kobieta	101	50,5%
Mężczyzna	99	49,5%
18 – 25 lat	14	7,0%
26 – 40 lat	103	51,5%
41 – 59 lat	68	34,0%
60 lat i więcej	15	7,5%
Osoba pracująca	153	76,5%
Osoba bezrobotna	22	11,0%
Uczeń / student	13	6,5%
Emeryt / rencista	12	6,0%

Ocena warunków życia w Gminie Sokółka.

Poniżej przedstawiono najważniejsze informacje dotyczące warunków życia w Gminie Sokółka oraz jakości życia i mieszkania w Gminie. Badani mieszkańcy pozytywnie oceniają warunki życia w Gminie. Według danych zdecydowana większość respondentów – łącznie 67,0% jest zadowolonych z warunków życia w Gminie Sokółka, w tym 62,0% jest raczej zadowolonych, natomiast 5,0% jest zdecydowanie zadowolonych. Zgodnie z przedstawionymi danymi więcej niż co czwarta badana osoba – łącznie 29,0% badanych mieszkańców Gminy Sokółka nie jest zadowolona z warunków życia w Gminie. Odpowiedzi nie wiem / trudno powiedzieć wskazało 4,0% badanych. Z warunków życia w Gminie Sokółka najbardziej zadowoleni są mieszkańcy Gminy w wieku od 26 do 40 lat oraz powyżej

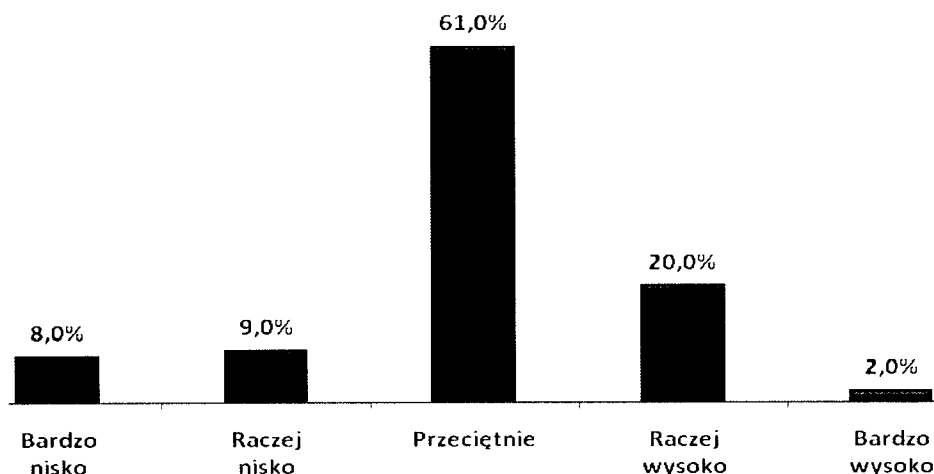
70 lat. Odsetek pozytywnych wskazań w tych grupach wynosił odpowiednio 72,8% oraz 86,7% wszystkich wskazań. Niżej warunki życia oceniają najmłodsze osoby w wieku od 18 do 25 lat – odsetek pozytywnych wskazań wynosił 50,0%. Problemy sygnalizują młode osoby mieszkające na terenie Gminy Sokółka. Być może oferta poza edukacyjną dla młodzieży w obrębie Gminy nie spełnia oczekiwań młodych mieszkańców, którzy wyraźnie gorzej oceniają warunki życia w Gminie Sokółka, niż pozostali mieszkańcy. Szczegółowa – jakościowa analiza odpowiedzi dotyczących warunków życia w Gminie Sokółka przedstawiona została poniżej.

Rysunek 10. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w Gminie Sokółka? (N=200, w%)

Jakość życia w Gminie Sokółka została oceniona przez mieszkańców przeciętnie. Większość badanych – 61,0% uważa, że jakość życia w Gminie jest średnia – przeciętna. Więcej niż co piąty mieszkaniec Gminy Sokółka – 20,2% ocenia, że Gmina Sokółka jest dobrym miejscem do życia i jakość życia w Gminie Sokółka ocenia raczej wysoko - 20,0% lub bardzo wysoko – 2,0%. Znaczny odsetek badanych – 17,0% nie jest zadowolonych z jakości życia w miejscu zamieszkania, w tym 9,0% badanych wskazało odpowiedź *raczej nisko*, natomiast 8,0% *bardzo nisko*. Jakość życia w miejscu zamieszkania najwyżej ocenili mieszkańcy w wieku od 60 do 70 lat – 33,3% pozytywnych wskazań. Jakość życia w Gminie Sokółka niżej ocenili mieszkańcy w wieku od 41 do 59 lat – 20,5%, od 18 do 25 lat – 21,4% oraz w wieku od 26 do 40 lat – 21,3%.

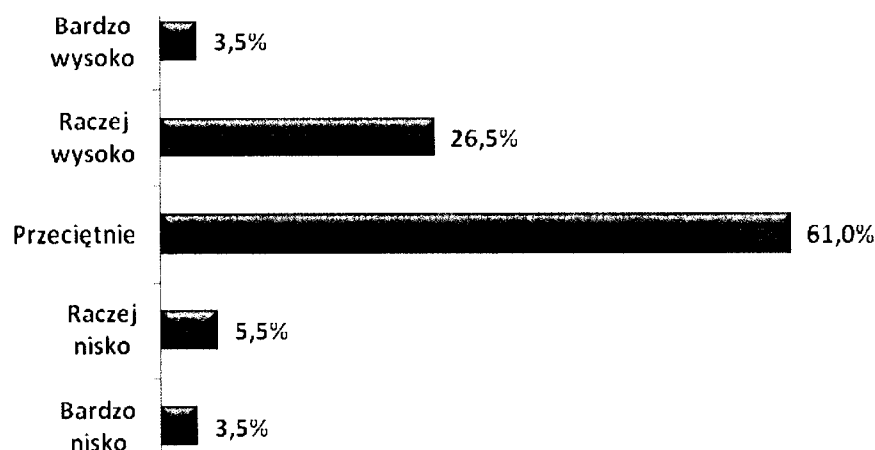
Rysunek 6. Ocena jakości życia w Gminie Sokółka? (N=200, w%)

Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

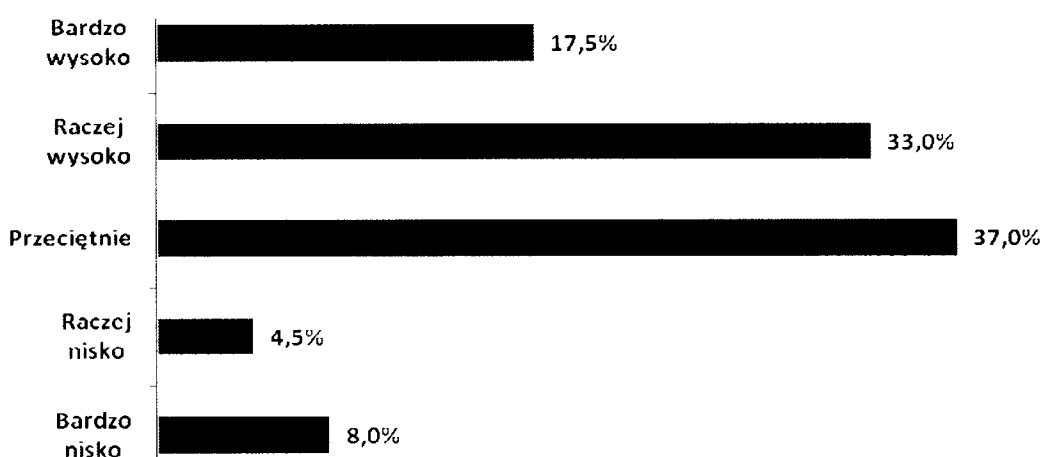
Poza ogólną oceną warunków i jakością życia w Gminie Sokółka uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów związanych z mieszkaniem na terenie Gminy jak: poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Ocena poczucia bezpieczeństwa podlegała ocenie badanych według oceny od bardzo nisko do bardzo wysoko. Zgodnie z przedstawionymi danymi większość badanych mieszkańców Gminy Sokółka – 61,0% przeciętnie ocenia poczucie bezpieczeństwa w Gminie. Wysokie lub bardzo wysokie poczucie bezpieczeństwa odczuwa łącznie 30,0% uczestników badania. Warto zaznaczyć, że zaledwie 9,0% respondentów ocenia Gminę Sokółka nisko lub bardzo nisko pod względem bezpieczeństwa mieszkańców.

Rysunek 13. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem bezpieczeństwa mieszkańców. (N=200, w%)

Badani mieszkańcy Gminy Sokółka bardzo wysoko ocenili Gminę pod względem jakości środowiska naturalnego. Według danych łącznie ponad połowa uczestników badania – 50,5% ocenia stan środowiska przyrodniczego w Gminie Sokółka wysoko lub bardzo wysoko. Takie dane oznaczają, że walory przyrodnicze regionu są wysoko oceniane przez mieszkańców. Znaczny odsetek badanych respondentów – 37,0% przeciętnie oceniła ten aspekt warunków życia w Gminie. Negatywne opinie na temat jakości środowiska naturalnego w Gminie Sokółka wskazało łącznie 12,5% badanych respondentów.

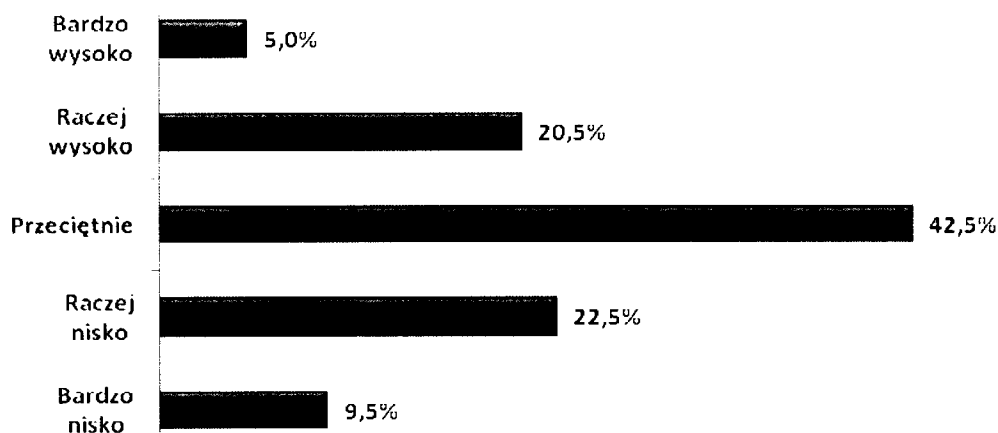
Rysunek 7. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem jakości środowiska naturalnego. (N=200, w%)

Dostępność i jakość transportu zbiorowego w Gminie Sokółka oceniona została przeciętnie. Największy odsetek badanych respondentów – 42,5% wskazało przeciętną ocenę. Blisko co trzeci ankietowany mieszkaniec Gminy Sokółka – 32,0% negatywnie ocenił możliwości poruszania się w obrębie Gminy Sokółka za pomocą komunikacji zbiorowej. Co czwarta badana

osoba – łącznie 25,5% wysoko lub bardzo wysoko ocenia warunki życia w Gminie Sokółka pod względem dostępności i jakości transportu zbiorowego.

Rysunek 8. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem dostępności i jakości transportu zbiorowego (N=200, w%)

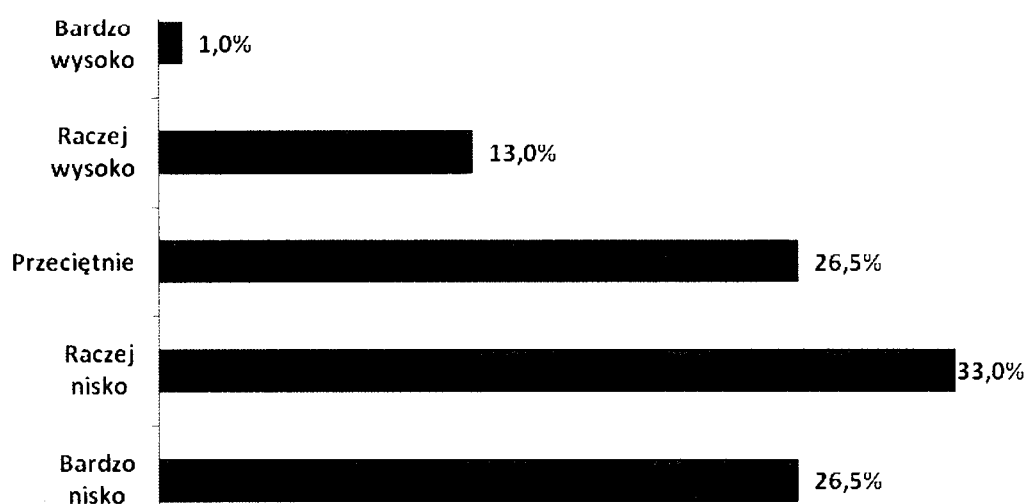
Badani mieszkańcy Gminy Sokółka wysoko oceniają możliwość korzystania z terenów zielonych i rekreacyjnych na terenie Gminy Sokółka. Według pozyskanych danych łącznie 45,0% respondentów wysoko lub bardzo wysoko ocenia obecność terenów zielonych i rekreacyjnych. Takie dane potwierdzają wcześniejsze wysokie oceny dotyczące jakości środowiska naturalnego, które powiązane jest z bliską dostępnością do terenów zielonych i rekreacyjnych, z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy Gminy Sokółka. Przeciętną ocenę wskazało 31,5% badanych. Negatywnie warunki życia w Gminie z punktu widzenia dostępności do terenów rekreacyjnych i terenów zielonych wskazało łącznie 23,5% badanych.

Rysunek 9. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem dostępności terenów zielonych, rekreacyjnych (N=200, w%)

Spośród wszystkich ocenianych aspektów związanych z warunkami życia w Gminie Sokółka badani mieszkańcy najniżej ocenili jakość i dostępność do powszechnej opieki zdrowotnej. Zgodnie z prezentowanymi danymi zdecydowana większość ankietowanych – 59,5% nisko lub bardzo nisko ocenia możliwość skorzystania z opieki zdrowotnej na terenie Gminy Sokółka. Przeciętną ocenę wskazało 26,5% respondentów. Zaledwie 14,0% badanych wysoko oceniło dostępność do lekarzy w Gminie Sokółka. Takie dane oznaczają, że w tym aspekcie konieczne jest podjęcie działań, które zmierzać będą do upowszechnienia dostępności do publicznej opieki zdrowotnej na terenie Gminy Sokółka.

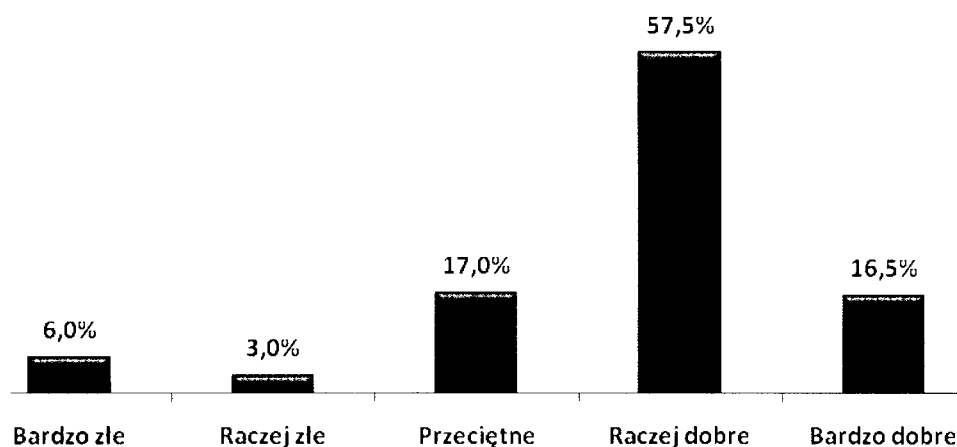
Rysunek 10. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem jakości i dostępności do opieki zdrowotnej (N=200, w%)

Stopień partycypacji mieszkańców w życiu społecznym

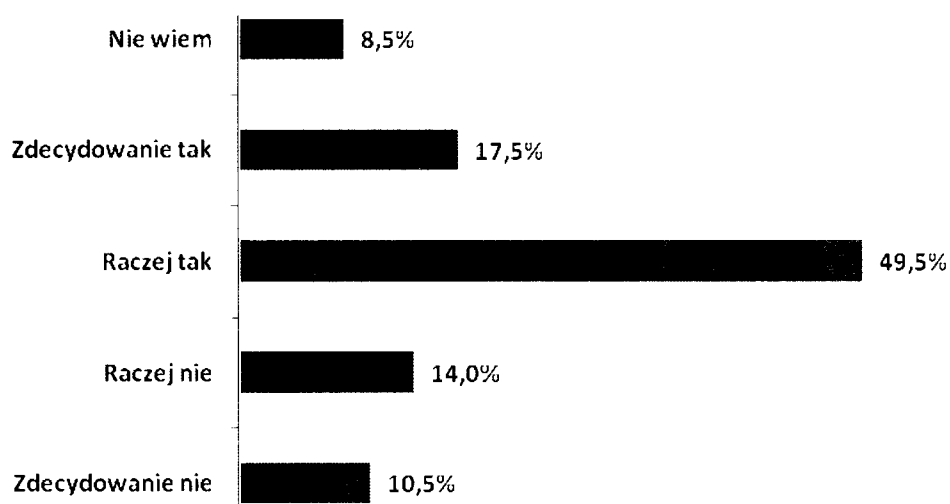
Badani mieszkańcy Gminy Sokółka pozytywnie oceniają swoje kontakty z najbliższymi sąsiadami. Pozytywnie o relacjach sąsiedzkich wypowiedziało się łącznie aż 74,0% respondentów, w tym 57,5% badanych wskazało odpowiedź raczej dobrze, natomiast 16,5% oceniło kontakt z sąsiadami jako bardzo dobry. Takie dane świadczą o dużym potencjale mieszkańców w zakresie inicjowania wspólnych działań z innymi mieszkańcami Gminy i współpracy w realizacji projektów istotnych dla całej Gminy Sokółka. Przeciętną ocenę wskazało 17,0% respondentów. Należy zwrócić uwagę, iż jedynie 9,0% ankietowanych mieszkańców uważa kontakty i relacje z mieszkańcami jako złe lub bardzo złe.

Rysunek 11. Jak ocenia Pan/Pani swoje relacje i kontakty z najbliższymi sąsiadami? (N=200, w%)

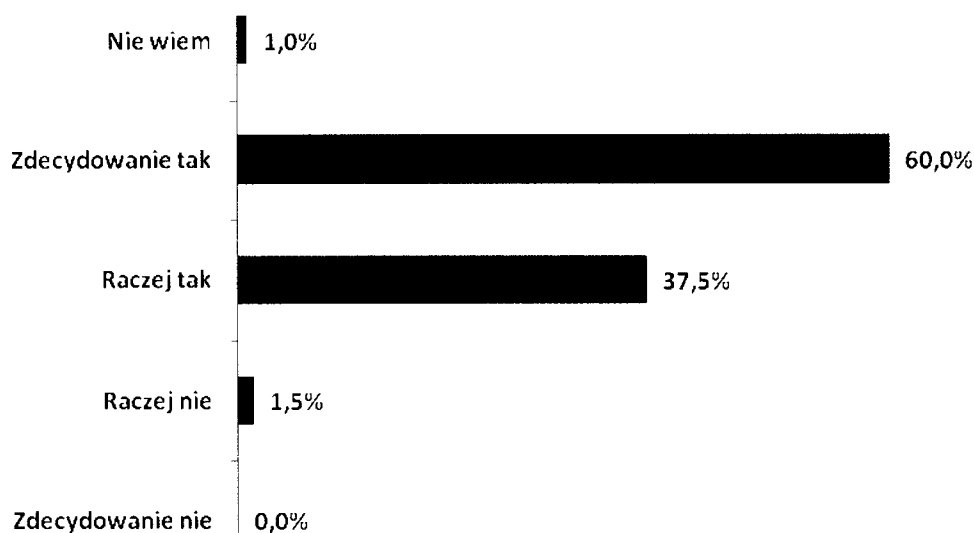
Bardzo ważnym wskaźnikiem służącym określeniu aktywności społecznej mieszkańców i wskazaniu ich potencjału w zakresie aktywizacji i inspiracji działań lokalnych było wskazanie poczucia przynależności do lokalnej społeczności. Okazuje się, że zdecydowana większość badanych mieszkańców Sokółki – łącznie 67,0% respondentów czuje się członkiem lokalnej społeczności. Brak poczucia przynależności wskazał blisko co czwarty ankietowany mieszkaniec Gminy – łącznie 24,5%. Brak zdania w tym zakresie wskazało 8,5% respondentów. Prezentowane dane ukazują znaczne poczucie przynależności mieszkańców do lokalnej społeczności co może stanowić ważną przesłankę w inspirowaniu wspólnych działań.

Rysunek 12. Czy czuje się Pan/Pani członkiem lokalnej społeczności? (N=200, w%)

Mieszkańcy Gminy Sokółka interesują się tym co dzieje się na terenie Gminy Sokółka. Według pozyskanych danych niemal wszyscy ankietowani biorący udział w badaniu – 97,5% wskazało pozytywne oceny potwierdzające zainteresowanie sprawami lokalnymi. Tylko 1,5% badanych mieszkańców nie interesuje się wydarzeniami lokalnymi. Brak zdania w tym temacie wskazało 1,0% ankietowanych. Wyniki potwierdzają dużą aktywność mieszkańców i zainteresowanie wydarzeniami, która mają miejsce na terenie Gminy Sokółka.

Rysunek 13. Czy interesuje się Pan/Pani tym co dzieje się na terenie Gminy Sokółka? (N=200, w%)

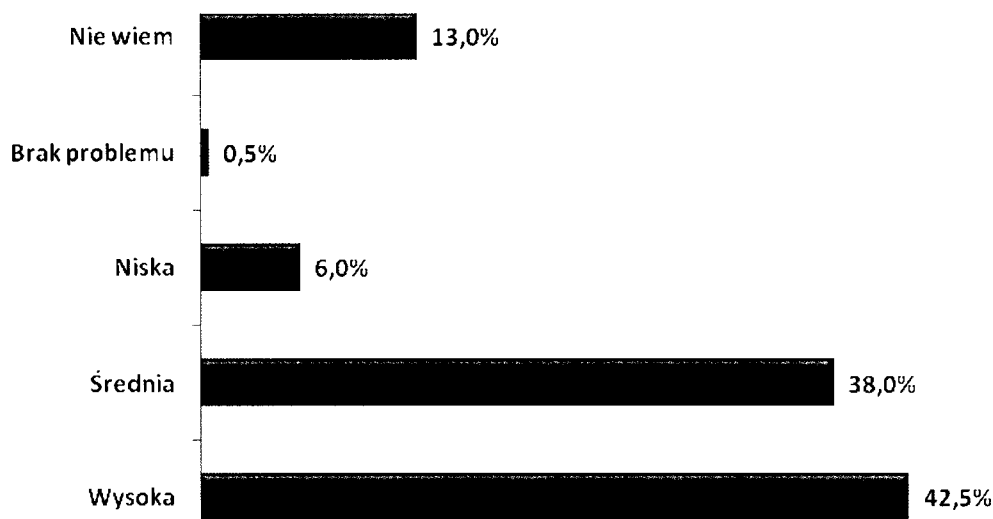
Problem uzależnień na terenie Gminy Sokółka.

Zdaniem największej grupy badanych respondentów na terenie Gminy Sokółka skala problemu uzależnień od alkoholu, narkotyków oraz innych uzależnień jest wysoka. Taką odpowiedź wskazało 42,5% badanych osób. Jako przeciętny - średni, zdefiniowało problem uzależnień 38,0% respondentów. Nisko skalę problemu wskazało 6,0% badanych, natomiast brak problemu wymieniło – 0,5% ankietowanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało 13,0% badanych mieszkańców Gminy Sokółka. Reasumując zdaniem badanych problem uzależnień występuje na terenie Gminy Sokółka dlatego konieczne jest podjęcie odpowiednich działań w zakresie profilaktyki uzależnień szczególnie wśród młodzieży. Należy rozwijać edukację publiczną w celu informowania o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych. Konieczne jest także wspieranie istniejących lokalnych programów

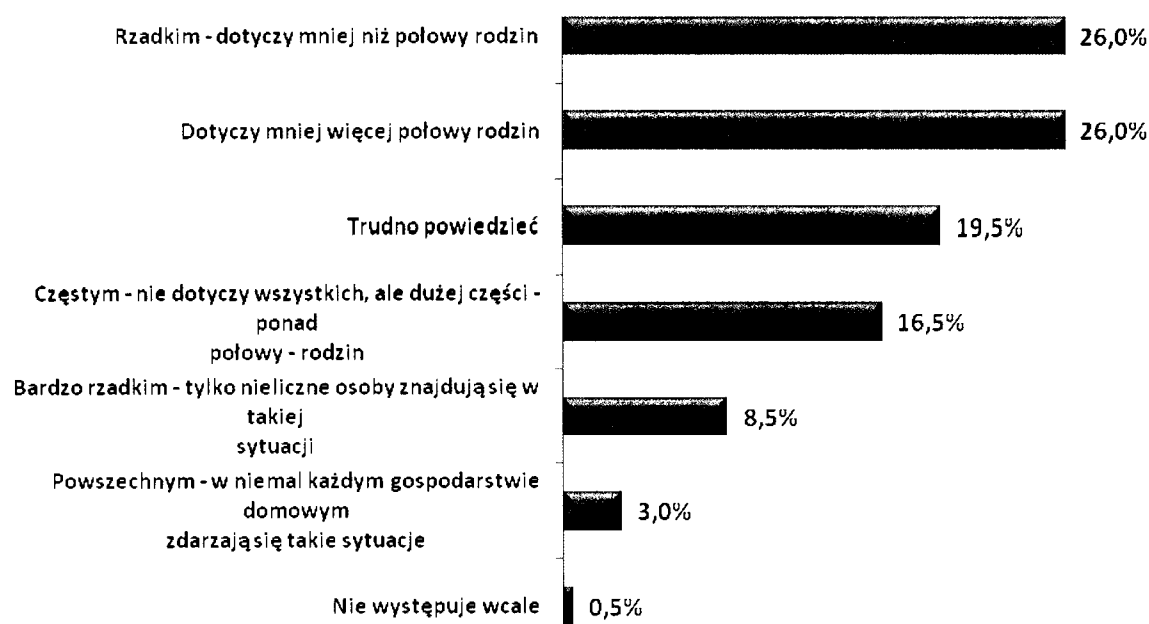
mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe oraz wspieranie działań edukacyjnych w zakresie wdrażania skutecznych programów profilaktycznych w pracy z młodzieżą.

Rysunek 15. Jaka jest skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) na terenie Gminy Sokółka? (N=200, w%).

Zjawisko przemocy domowej w Gminie Sokółka

Kolejnym problemem społecznym, który został poddany diagnozie mieszkańców Gminy Sokółka było zjawisko przemocy domowej w Gminie Sokółka. Na podstawie pozyskanych danych należy stwierdzić, że zjawisko przemocy domowej występuje w Gminie Sokółka. Warto jednak zauważyć, że częstotliwość występowania oraz skala i zakres tego problemu nie jest powszechna, ale zauważalna. Przemoc domowa nie jest zjawiskiem powszechnym jednak według danych problem ten dotyczy części rodzin. Zgodnie z pozyskanymi danymi łącznie 26,0% badanych mieszkańców uważa, że problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem, który dotyczy mniej niż połowy rodzin. Taki sam odsetek badanych – 26,0% uważa, że problem ten dotyczy mniej więcej połowy rodzin. Blisko co piąty respondent – 19,0% nie potrafi ocenić skali, częstotliwości i powszechności występowania zjawiska przemocy na terenie Gminy Sokółka. Duża grupa badanych – 16,5% uważa, że przemoc nie dotyczy wszystkich rodzin, ale jej dużej części (ponad połowy rodzin). Zdaniem 8,5% badanych zjawisko przemocy domowej jest zjawiskiem bardzo rzadkim i dotyczy tylko nielicznych rodzin, natomiast 3,0% badanych uważa, że jest to zjawisko powszechne i występuje w niemal każdym gospodarstwie domowym. Tylko 0,5% badanych twierdzi, że zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Sokółka nie występuje wcale.

Rysunek 14. Częstotliwość i powszechność przemocy w rodzinie w Gminie Sokółka? (N=200, w%)

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sokółka.

Jednym z kluczowych elementów diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Sokółka było określenie występowania poszczególnych zjawisk w obrębie Gminy. Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę 14 problemów społecznych, które mogą występować na terenie Gminy Sokółka. Każdy z respondentów mógł wskazać maksymalnie trzy najważniejsze problemy społeczne, które ich zdaniem występują na terenie Gminy. Ze względu na możliwość wskazania większej liczby odpowiedzi suma prezentowanych problemów społecznych nie jest równa 100%. Zgodnie z prezentowanymi danymi na terenie Gminy Sokółka najważniejszymi problemami społecznymi są bezrobocie oraz alkoholizm. Problem bezrobocia wśród mieszkańców Gminy Sokółka wskazało 62,5% respondentów. Bezrobocie jest problemem, który występuje na terenie Gminy i któremu badani przypisali najwyższą rangę. Bezrobocie jest to problem, który jest katalizatorem wielu innych problemów społecznych. Problem alkoholizmu wskazało 50,5% badanych. Problem alkoholizmu ma bardzo negatywne skutki, ponieważ generuje i zawsze współwystępuje z innymi problemami. Kolejne bardzo ważne problemy, który wskazało odpowiednio 31,5% oraz 29,5% badanych to trudna sytuacja ludzi starszych oraz ubóstwo. Istotne problemy, które zdaniem badanych występują na terenie Gminy Sokółka to

także deficyt mieszkań i problem mieszkaniowy mieszkańców Gminy oraz niezaradność życiowa niektórych mieszkańców Gminy Sokółka. Takie problemy wskazało odpowiednio 27,0% oraz 25,5% respondentów. Warto zwrócić uwagę, iż zdaniem osób badanych istotnymi problemami społecznymi, które występują na terenie Gminy Sokółka są również: Narkomania - 13,5%, długotrwała lub ciężka choroba - 13,5%, przemoc w rodzinie - 13,0%, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych - 11,5% oraz brak poczucia bezpieczeństwa - 10,0%. Wszystkie problemy społeczne występujące zdaniem badanych mieszkańców na terenie Gminy Sokółka przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Rysunek 15. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)

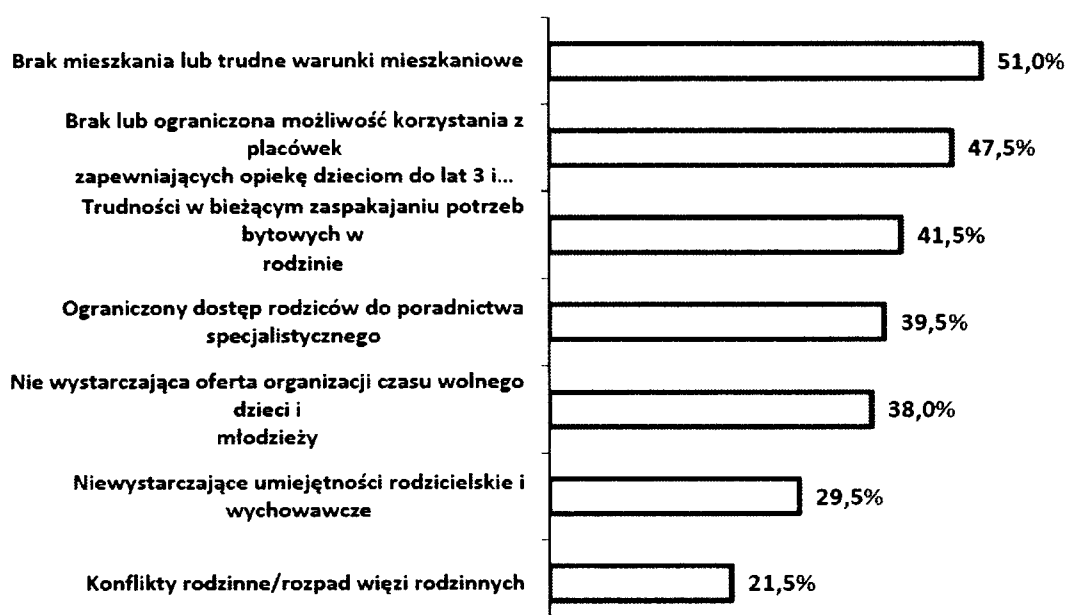

Problemy rodzin z dziećmi w Gminie Sokółka

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie Gminy Sokółka. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem badanych mieszkańców Gminy Sokółka dominujące problemy dotyczące rodziny z dziećmi to przede wszystkim: brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe – 51,0%. Mieszkańcy dostrzegają problemy mieszkaniowe. Niewystarczająca liczba mieszkań oraz wysokie ceny mieszkań powodują, że część mieszkańców mieszka w trudnych warunkach lokalowych. Ważnym problemem jest brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 i przedszkolnej. Deficyt instytucjonalnych formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie Gminy Sokółka jest

problemem, który utrudnia aktywizację zawodową jednego z rodziców i uniemożliwia zapewnienie równowagi pomiędzy życiem rodzinnym i zawodowym. Problem niewystarczającej liczby placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 wskazało 47,5% respondentów. Kolejnym istotnym problemem dotyczącym rodzin z dziećmi jest trudność w bieżącym zaspokajaniu potrzeb bytowych w rodzinie. Analizowany problem wskazało 41,5% ankietowanych. Istotne trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie Gminy Sokółka to także ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego – 39,5% oraz niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie Gminy Sokółka – 38,0%. Pozostałe problemy społeczne, z którymi spotykają się rodziny z dziećmi zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Rysunek 16. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)

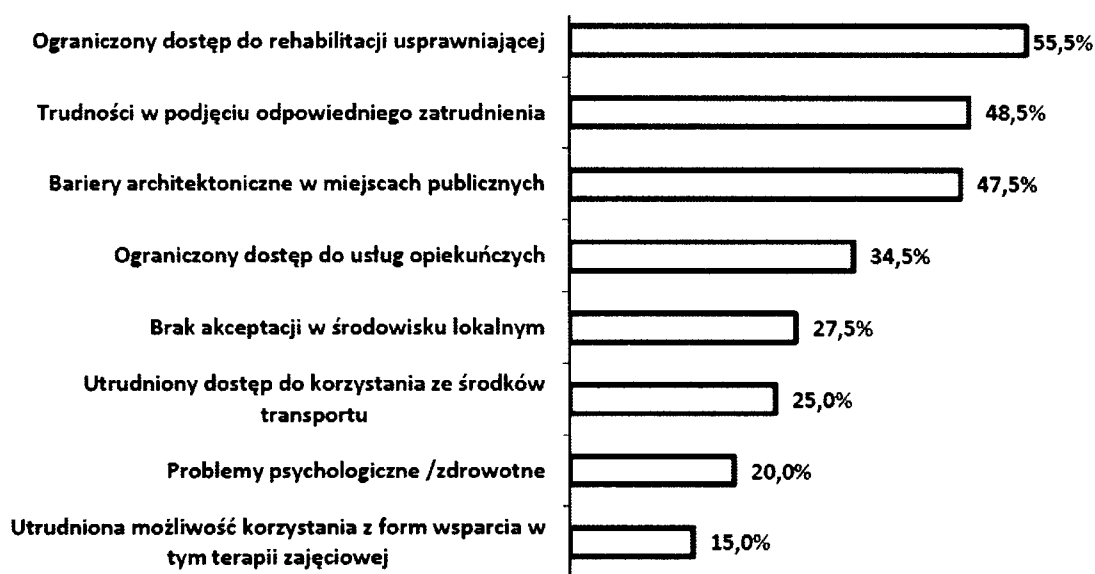

Problemy osób niepełnosprawnych w Gminie Sokółka

Kolejną ważną kwestią, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w Gminie Sokółka. Zdaniem mieszkańców Gminy Sokółka trzy najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to przede wszystkim: ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej, trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia oraz bariery architektoniczne w miejscach publicznych. Wymienione problemy wskazało odpowiednio: 55,5%, 48,5% oraz 47,5%. Dużą trudnością dla osób niepełnosprawnych jest także ograniczony dostęp do usług opiekuńczych. Ten problem wskazało 34,5% badanych. Równie istotne problemy społeczne dotyczące osób

niepełnosprawnych na terenie Gminy Sokółka to: brak akceptacji w środowisku lokalnym – 27,5% oraz utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu – 25,0%. Wymienione problemy wskazał największy odsetek respondentów, pozostałe przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Sokółka. (N=200,w%)

Problemy osób starszych w Gminie Sokółka

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie Gminy Sokółka, zdaniem uczestników badania spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejsze problemy to przede wszystkim: niskie dochody – ubóstwo osób starszych – 70,5% opinii oraz samotność osób starszych – 63,5% wskazań. Blisko połowa respondentów – 47,0% uznała, że ważnym problemem dotyczącym osób starszych mieszkających w Gminie Sokółka jest niepełnosprawność oraz schorzenia wieku starszego. Istotną barierą utrudniającą pełną partycypację seniorów w życiu społecznym jest także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów. Taki problem wskazało 43,0% ogółu badanych respondentów. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

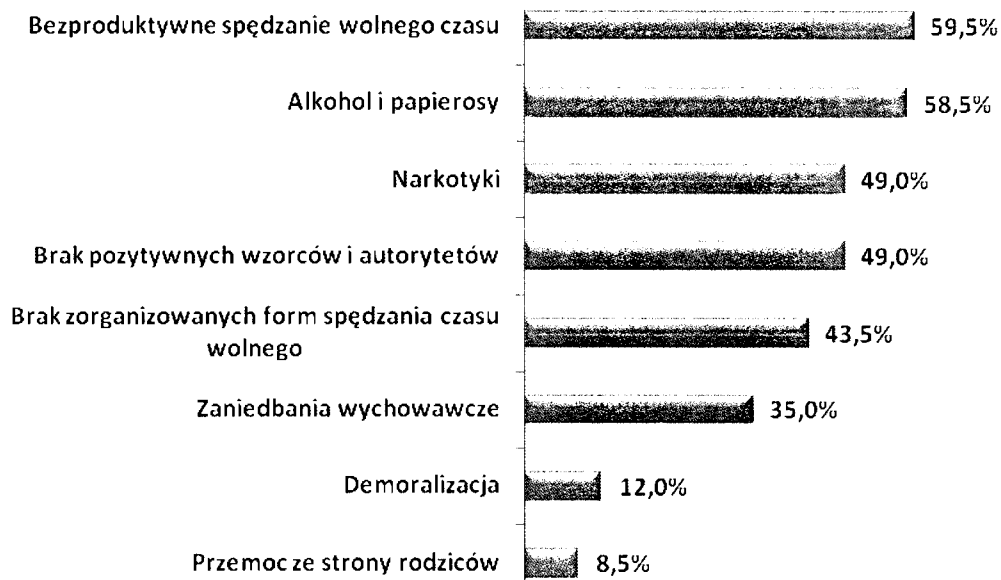
Rysunek 18. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)

Problemy dzieci i młodzieży w Gminie Sokółka

Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie Gminy Sokółka. Zdaniem największego odsetka respondentów – 59,5% głównym problemem społecznym obserwowanym wśród dzieci i młodzieży jest bezproduktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież. Ważnymi problemami są także uzależnienia (alkohol i papierosy) – 58,5% oraz narkotyki – 49,0%. Mieszkańcy Gminy Sokółka uważają, że problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży generowane są także przez brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 49,0% wskazań, brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego – 43,0% oraz zaniedbanie wychowawcze – 35,0%. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na poniższym wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

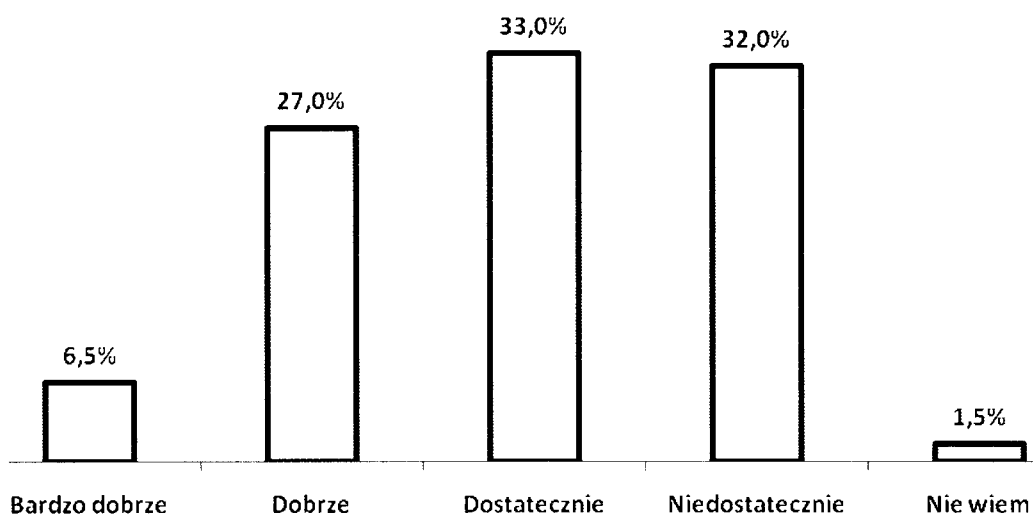
Rysunek 19. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)

Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców Gminy Sokółka.

Respondenci uczestniczący w badaniu dokonali także oceny działań i zaangażowania władz lokalnych i jednostek administracji publicznej w rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie Gminy Sokółka. Zgodnie z przedstawionymi danymi ankietowani przeciętnie oceniają działania inicjowane i podejmowane przez jednostki administracji publicznej w celu minimalizowania i przeciwdziałania problemom społecznym występującym na terenie Gminy Sokółka. Dobrze lub bardzo dobrze działania ocenił łącznie co trzeci respondent – 33,5% respondentów. Przeciętną – dostateczną ocenę wskazał także co trzeci uczestnik badania – 33,0% respondentów. Warto zauważyć, iż niedostateczną ocenę wymieniło aż 33,5% badanych. Takie wyniki oznaczają pejoratywną ocenę działań, które podejmowane są w celu niwelowania pojawiających się problemów społecznych i trudności w zakresie integracji społecznej. Odsetek przeciętnych i niedostatecznych ocen powinien stanowić przesłankę do podejmowania kolejnych działań ukierunkowanych na optymalizację działań zmierzających do pełniejszego i adekwatnego działania na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym.

Rysunek 20. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców Gminy Sokółka. (N=200, w%)

VII. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Sokółka .

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w Gminie Sokółka.

Tabela 8. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Sokółka.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Systematyczne wykorzystywanie środków zewnętrznych na realizację zadań gminnych. ✓ Przygraniczne położenie Gminy, wzrost popytu na rynkach wschodnich. ✓ Korzystne położenie powiatu sokólskiego na głównych szlakach transportowych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym. ✓ Dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych połączonych z drogami krajowymi i wojewódzkimi. ✓ Zasoby leśne – miejsca pracy, wypoczynku i występowania cennych gatunków roślin i zwierząt. ✓ Występowanie wielu terenów, które mogą zostać przeznaczone pod inwestycje. ✓ Dostępność do instytucji i organizacji pomocowych na terenie Gminy. ✓ Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych. ✓ Bogata oferta form aktywizacji osób bezrobotnych wspomagająca rozwój przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niekorzystna sytuacja demograficzna powiatu sokólskiego (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa, migracja ludzi młodych). ✓ Słabo rozwinięta sieć usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w miejscu zamieszkania, ✓ zwłaszcza na terenach wiejskich. ✓ Utrzymywanie się niekorzystnych zjawisk zdrowotnych. ✓ Ubóstwo utrudniające niektórym mieszkańcom egzystencje i zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. ✓ Niedostateczna ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny. ✓ Brak placówek opiekuńczo – wychowawczych i domów pomocy społecznej na terenie powiatu. ✓ Bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. ✓ Występowanie wśród mieszkańców uzależnień. ✓ Mała liczba klubów i miejsc spotkań dla młodzieży.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dobrze rozwinięta sieć szkół, placówek i instytucji szkoleniowych. ✓ Prężnie działający Ośrodek Sportu i rekreacji w Sokółce. ✓ Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa. ✓ Aktywna działalność Sokólskiego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Gminnej. ✓ Występowanie obszarów cennych przyrodniczo, objętych ochroną przyrody. ✓ Bogate zasoby przyrodniczo – naturalne sprzyjające hodowli bydła mlecznego jak i rozwojowi upraw ekologicznych oraz turystyki kwalifikowanej na bazie obszarów i obiektów przyrody chronionej. ✓ Istniejące szlaki turystyczne sprzyjające rozwojowi agroturystyki na obszarach wiejskich. ✓ Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. ✓ Malejący poziom bezrobocia. ✓ Niska gęstość zaludnienia. ✓ Działalność grup środowiskowych i pomocowych w Gminie Sokółka świadczących wsparcie i pomoc dla mieszkańców Gminy. ✓ Wykwalifikowana kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. ✓ Bardzo dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce. ✓ Świadczenia i programy realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce. ✓ Skuteczne zajmowanie się szeroko	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Brak opieki socjoterapeutycznej dla młodzieży gimnazjalnej i brak funduszy na dodatkowych socjoterapeutów dla tej grupy młodzieży. ✓ Zbyt niska aktywność mieszkańców wsi uniemożliwiająca realizację wszystkich programów. ✓ Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna – sieciowa) na obszarach wiejskich. ✓ Nie w pełni dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej. ✓ Słabo rozwinięta oferta usług gastronomicznych i rozrywkowych. ✓ Mała liczba miejsc publicznych sprzyjających integracji mieszkańców Gminy. ✓ Niski poziom oferty kulturalnej i niewystarczająca liczba atrakcji. ✓ Zaniedbania w budownictwie socjalnym. ✓ Niezadowalający poziom opieki zdrowotnej. ✓ Niewystarczająco rozwinięta komunikacja publiczna i mała liczba przystanków. ✓ Brak zagospodarowania terenów turystycznych. ✓ Niewystarczająca baza turystyczna. ✓ Zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych. ✓ Brak form opieki długoterminowej dla osób starszych i przewlekle chorych. ✓ Brak placówek wsparcia dziennego dla
--	---

<p>rozumianą profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w tym także interwencją i pomocą rodzinom, w których dochodzi do przemocy przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce</p>	<p>dzieci i młodzieży.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Brak żłobka. ✓ Niewystarczająca instytucjonalne formy opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat. ✓ Spadek liczby uczniów w niektórych placówkach oświatowych. ✓ Niski udział przedsiębiorców przy dostosowaniu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. ✓ Niski poziom kwalifikacji osób bezrobotnych.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dogodne, przygraniczne położenie. ✓ Bliskość dużego ośrodka miejskiego – Białystok. ✓ Prężnie działające władze lokalne w Gminie. ✓ Spadek poziomu bezrobocia. ✓ Realizacja inwestycji w Gminie. ✓ Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w latach 2014-2020. ✓ Możliwość pozyskania środków finansowych zewnętrznych pochodzących ze źródeł krajowych oraz Unii Europejskiej. ✓ Współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami w sprawach dotyczących pomocy społecznej. ✓ Aktywizacja gospodarcza Gminy z udziałem funduszy strukturalnych. ✓ Pozyskanie nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Położenie Gminy na terenie Polski Wschodniej, która boryka się z zapóźnieniami, dysproporcjami rozwojowymi w stosunku do gmin położonych w zachodniej części Polski. ✓ Zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych. ✓ Bezradność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. ✓ Migracja i emigracja ludzi młodych i wykształconych do większych miast i za granicę. ✓ Ograniczanie wysokości środków finansowych przeznaczonych z budżetu centralnego na pomoc społeczną. ✓ Zbyt mała liczba pracowników socjalnych - pracownicy socjalni, którzy już pracują, są zbyt obciążeni pracą. ✓ Konieczność obsługi dodatkowych zadań przez OPS bez zwiększenia zatrudnienia. ✓ Zbyt duża liczba rodzin przypadająca na

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym. ✓ Tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych. ✓ Rozwój edukacji ponadgimnazjalnej na terenie Gminy. ✓ Dopasowywanie systemu kształcenia ponadgimnazjalnego i szkoleń do specjalizacji wymienionych w „Projekcie Programu inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego na lata 2015-2020+”; zawodowych do wymagań rynku pracy. ✓ Szeroka i bardziej dostępna profilaktyka zdrowotna. ✓ Tworzenie stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. ✓ Systemowe rozwiązania z zakresu polityki społecznej. ✓ Tworzenie podmiotów aktywizacji zawodowej i społecznej poprzez rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz wykluczenia społecznego. ✓ Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemów społecznych i zaangażowanie w ich rozwiązywanie. ✓ Realizacja nowych programów aktywizacji obszarów wiejskich. ✓ Sprzyjająca polityka regionalna nastawiona na rozwój obszarów wiejskich. ✓ Wzrost zainteresowania walorami środowiskowymi i agroturystyką. 	<p>jednego pracownika socjalnego, co uniemożliwia efektywną opiekę nad rodzinami.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej. ✓ Zbyt dużą część obowiązków pracownika socjalnego zajmuje wypełnianie procedur administracyjnych. ✓ Postępujący problem uzależnień, w tym szczególnie uzależnień wśród młodzieży. ✓ Trudność w diagnozowaniu problemu uzależnień wśród młodzieży. ✓ Niedostateczne środki finansowe na oświatę. ✓ Niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa. ✓ Zmiany legislacyjne ograniczające możliwości wsparcia osób niepełnosprawnych. ✓ Niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną. ✓ Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. ✓ Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz. ✓ Choroby cywilizacyjne. ✓ Brak podmiotów aktywizujących zawodowo i społecznie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
--	--

VIII. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 – 2021.

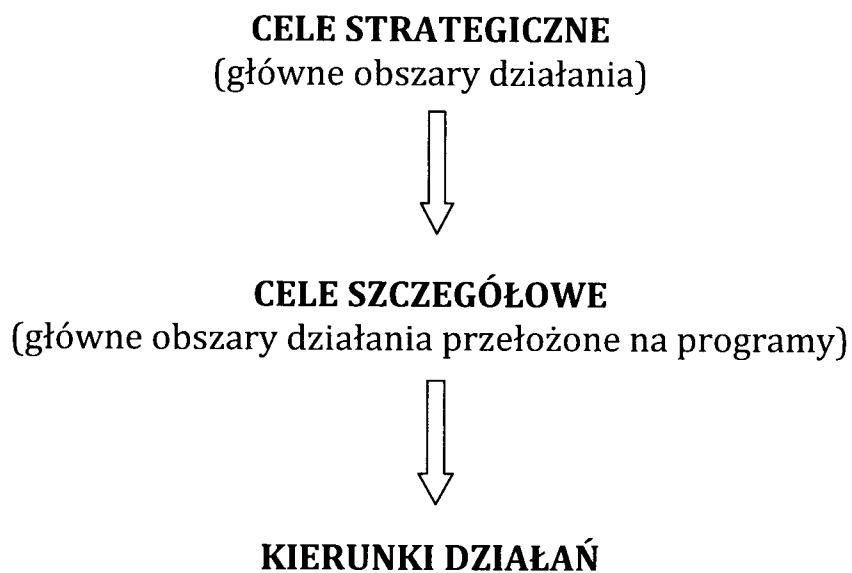
STRATEGIA nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokółka jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki Gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Sokółka pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w Gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2017 – 2021 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji częściowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować, jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań, w jakim kierunku powinno być planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy, jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu.

Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w Gminie Sokółka wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawę do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły zarówno dane statystyczne, między innymi informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Sokółka, wyniki badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Sokółka oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowali przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wyłonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w mieście.

Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 – 2021* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w Gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Gminy powinny być: wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezrobociu, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz niepełnosprawność i osoby starsze. Ujęcie w Strategii instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jako realizatorów poszczególnych zadań określonych w celach strategicznych nie wymagało przeprowadzenia konsultacji. Realizacja zadań została określona w regulaminach i Statutach poszczególnych jednostek.

Plan wdrażania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sokółka prezentuje się następująco:

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017 - 2021* opierać będzie na realizacji trzech celach strategicznych:

I. CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.

II. CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Sokółka.

III. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin i dzieci w Gminie Sokółka

IV. CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku wykluczenia społecznego w Gminie Sokółka

V. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w Gminie Sokółka

I. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.**I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.****Kierunki działań:**

- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej niezbędnej do zapewnienia właściwej egzystencji osób dotkniętych problemem ubóstwa.
- ✓ Mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej.
- ✓ Zwiększenie środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa.
- ✓ Organizowanie akcji społecznych i włączenie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń do działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości oraz artykułów gospodarstwa domowego.
- ✓ Wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.
- ✓ Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych przez osoby i rodziny dotknięte lub zagrożone ubóstwem.
- ✓ Umożliwianie większej dostępności do fachowej i rzetelnej pomocy: medycznej, prawnej, doradczej.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy Sokółka do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska ubóstwa na terenie Gminy.
- ✓ Promowanie alternatywnych źródeł dochodu wśród rolników.
- ✓ Promowanie odnawialnych źródeł energii.

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w Gminie Sokółka.**Kierunki działań:**

- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Objęcie opieką pedagogiczno-psychologiczną dzieci z rodzin dotkniętych ubóstwem.
- ✓ Propagowanie wśród osób ubogich alternatywnych sposobów życia.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób ubogich.

- ✓ Stworzenie centrum informacji o organizacjach i instytucjach świadczących pomoc osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem i przemocą.
- ✓ Tworzenie mieszkań socjalnych oraz chronionych.
- ✓ Współpraca z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, rolnikami i samorządem lokalnym na rzecz ograniczenia ubóstwa.
- ✓ Stała współpraca z instytucjami publicznymi takimi jak: szkoły, biblioteka, Urząd Miasta.
- ✓ Prowadzenie akcji prozdrowotnych i promowanie zdrowego trybu życia.
- ✓ Prowadzenie i wspieranie akcji i działań edukacyjnych, kulturalnych i sportowych na rzecz mieszkańców Gminy Sokółka.
- ✓ Wspieranie akcji poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców Gminy.
- ✓ Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców Gminy

1.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalania się stanu ubóstwa Gminie Sokółka.

Kierunki działań:

- ✓ Monitorowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy.
- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Dążenie do poprawy sytuacji mieszkaniowej, w tym tworzenie mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych lub interwencyjnych.
- ✓ Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.
- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób i rodzin.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi i samorządem lokalnym i innymi podmiotami na rzecz ograniczania ubóstwa i bezdomności.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców Gminy Sokółka.

II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Sokółka.

II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, raz wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i analizowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce.
- ✓ Zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce w celu redukcji zjawiska bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców Gminy Sokółka.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu Gminy Sokółka.
- ✓ Rozwój form i narzędzi aktywnego wsparcia, które sprzyjać będą aktywizacji zawodowej oraz przyczynią się do wzrostu kwalifikacji osób bezrobotnych będących w trudnej sytuacji socjalno – bytowej.
- ✓ Zwiększenie dostępności do ofert pracy, upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy oraz usługach oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce.
- ✓ Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy Sokółka.
- ✓ Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy Sokółka do aktywnego wspierania działań zmierzających do integracji zawodowej osób bezrobotnych oraz przeciwdziałania skutkom bezrobocia.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków. raz wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce w celu redukcji zjawiska długotrwałego bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców Gminy Sokółka.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu Gminy Sokółka.
- ✓ Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem.
- ✓ Tworzenie nowych i rozwój istniejących podmiotów ekonomii społecznej prowadzących proces reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych oraz indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy Sokółka do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego.

III. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w Gminie Sokółka

III.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę w tym osobom i rodzinom planujących urodzenie dziecka.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Organizacja spotkań i różnych form edukacji w formie „szkoły dla rodziców”.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.
- ✓ Podejmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych i wolontariatu dla rodzin niezaradnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych .
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, eventy, miejskie programy sportowo-rekreacyjne).

III.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Intensyfikacja pomocy udzielanej przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych.
- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym terapii i mediacji rodzinnych.
- ✓ Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej.
- ✓ Rozwijanie działań mających na celu wspieranie rodziców w powrocie na rynek pracy, szczególnie samotnie wychowujących dzieci.

IV. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w Gminie Sokółka.

IV.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększanie dostępności do terapii uzależnień dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie od alkoholu poprzez współpracę z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce
- ✓ Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze przemocy w rodzinie, w tym poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie w Sokółce i procedurę „Niebieskiej Karty”.
- ✓ Zabezpieczenie niezbędnych środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na wsparcie osób i rodzin dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy Sokółka do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów profilaktyczno- edukacyjno - informacyjnych.
- ✓ Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla rodzin i osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem.
- ✓ Organizacja akcji lokalnych lub udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

IV.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.

IV.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie wdrażania skutecznych programów profilaktycznych w pracy z młodzieżą.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń do promowania działań z zakresu rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Sokółka.

V. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w Gminie Sokółka.**V.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w Gminie Sokółka.****Kierunki działań:**

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce.
- ✓ Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy ,
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania domów czasowego pobytu min. mieszkań chronionych oraz projektów modernizacji mieszkań i rewitalizacji celem lepszego dostosowania przestrzeni do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Podejmowanie działań przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier transportowych.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.

- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

V.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w Gminie Sokółka.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagających przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak min. projekt systemu teleopieki, „obiadów na kółkach”, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej.
- ✓ Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.
- ✓ Powołanie Dziennego Domu Seniora.
- ✓ Podjęcie działań wspierających rodziny w sprawowaniu opieki dziennej nad osobami zależnymi poprzez utworzenie Dziennego Domu Opieki w Sokółce.
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządem gminnym, powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w Gminie Sokółka.
- ✓ Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji i wolontariuszy w zakresie wspierania osób starszych.

IX. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka na lata 2017-2021.**I. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE POWSTAWANIU ZJAWISKA UBÓSTWA W GMINIE SOKÓŁKA.****I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w Gminie Sokółka.****Koordynator:**

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Urząd Miejski Sokółka
Sokólski Fundusz Lokalny
Jadłodajnia dla osób w trudnej sytuacji życiowej w Sokółce
Organizacje pozarządowe
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

1.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w Gminie Sokółka.

Koordynator:

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Urząd Miejski Sokółka
Sokólski Fundusz Lokalny
Jadłodajnia dla osób w trudnej sytuacji życiowej w Sokółce
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.

1.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalaniu się stanu ubóstwa Gminie Sokółka.

Koordynator:

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Urząd Miejski Sokółka
Sokólski Fundusz Lokalny
Jadłodajnia dla osób w trudnej sytuacji życiowej w Sokółce
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Gminy.
Budżet Powiatu.
Budżet Państwa.
Środki zewnętrzne.
Fundusze UE.

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób bezdomnych.
- ✓ Liczba wizyt u osób bezdomnych.
- ✓ Liczba udzielonych noclegów osobom bezdomnym.
- ✓ Liczba stworzonych programów.
- ✓ Liczba mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych oraz interwencyjnych.
- ✓ Liczba warsztatów, liczba spotkań, liczba analiz.

II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Sokółka.

II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.

Koordynator:

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce,
Urząd Miejski Sokółka
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową OPS.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

<p style="text-align: center;"><u>Koordynator:</u> OPS w Sokółce</p> <p style="text-align: center;"><u>Realizatorzy</u> Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce, Urząd Miejski Sokółka Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych Organizacje pozarządowe Spółdzielnie socjalne</p> <p style="text-align: center;"><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Gminy Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p style="text-align: center;"><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2017-2021</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową OPS.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

III. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE RODZIN I DZIECI W GMINIE SOKÓŁKA**III.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.**

<p style="text-align: center;"><u>Koordynator:</u> OPS w Sokółce</p> <p style="text-align: center;"><u>Realizatorzy</u> Urząd Miejski Sokółka Ośrodki Zdrowia Specjalistyczne placówki zdrowotne Placówki oświatowe Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych Organizacje pozarządowe</p> <p style="text-align: center;"><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Gminy Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p style="text-align: center;"><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2017-2021</p>

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych materiałów promocyjno – edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

III.2. Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Koordynator:
OPS w Sokółce

Realizatorzy
Sądy rodzinne
Kuratorzy sądowi
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno - pedagogiczne
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba rodzin wspierających.
- ✓ Liczba rodzin klientów OPS współpracująca z rodzinami wspierającymi.
- ✓ Liczba programów.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba warsztatów.

IV. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W GMINIE SOKÓŁKA.**IV.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.**

Koordynator:
OPS w Sokółce

Realizatorzy

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
w Sokółce

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie

Organizacje pozarządowe

Urząd Miejski Sokółka

Ośrodki Zdrowia

Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Gminy

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba założonych Niebieskich Kart
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba interwencji w związku z przemocą.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

IV.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordynator:

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Placówki oświatowe

Poradnie psychologiczno – pedagogiczne

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
w Sokółce

Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych

Organizacje pozarządowe

Urząd Miejski Sokółka

Ośrodki Zdrowia

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Gminy

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

IV.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordynator:

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Placówki oświatowe

Poradnie psychologiczno – pedagogiczne

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
w Sokółce

Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych

Organizacje pozarządowe

Urząd Miejski Sokółka

Ośrodki Zdrowia

Organizacje pozarządowe

Policja

Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Gminy

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

V. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE I AKTYWIZACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH W GMINIE SOKÓŁKA.**V.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w Gminie Sokółka.**

<p style="text-align: center;"><u>Koordynator:</u> OPS w Sokółce</p> <p style="text-align: center;"><u>Realizatorzy</u> Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Środowiskowy Dom Samopomocy w Sokółce Urząd Miejski Sokółka Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych Organizacje pozarządowe Spółdzielnie socjalne Ośrodki zdrowia Specjalistyczne placówki zdrowotne</p> <p style="text-align: center;"><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Gminy. Budżet Powiatu. Budżet Państwa. Środki zewnętrzne. Fundusze UE.</p> <p style="text-align: center;"><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2017-2021.</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba akcji społecznych.
- ✓ Liczba materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba podjętych inicjatyw.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami.
- ✓ Liczba usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Liczba asystentów osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Liczba stworzonych form integracji i wsparcia.
- ✓ Liczba mieszkań chronionych.
- ✓ Liczba zlikwidowanych barier transportowych.
- ✓ Liczba dokonanych ułatwień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej.

V.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w Gminie Sokółka.**Koordynator:**

OPS w Sokółce

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Środowiskowy Dom Samopomocy w Sokółce
Urząd Miejski Sokółka
Sokólskie Centrum Organizacji Pozarządowych
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne
Ośrodki zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne

Źródła finansowania:

Budżet Gminy.
Budżet Powiatu.
Budżet Państwa.
Środki zewnętrzne.
Fundusze UE.

Czas realizacji:

Praca ciągła 2017-2021.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba seniorów korzystających z pomocy OPS w Sokółce.
- ✓ Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba podejmowanych inicjatyw i działań.
- ✓ Liczba wolontariuszy.
- ✓ Liczba materiałów informacyjnych.
- ✓ Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych.
- ✓ Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich.
- ✓ Liczba zajęć i warsztatów w Dziennym Domu Seniora.
- ✓ Liczba organizacji współpracujących.
- ✓ Liczba szkoleń.
- ✓ Liczba warsztatów.

IX.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka .

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokółka planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez coroczne składanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokółce sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

IX. 2. Źródła finansowania.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokółka na lata 2017-2021 będą: budżet Państwa, budżet Gminy Sokółka, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

Spis wykresów:

Rysunek 1. Położenie Gminy Sokółka w obrębie powiatu sokólskiego. (źródło: www.Gminy.pl)	12
Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Sokółka w latach 2011 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce)	13
Rysunek 3. Przyrost naturalny w Gminie Sokółka w latach 2012 – 2016. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce)	14
Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sokółka w latach 2007-2015. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS)	15
Rysunek 5. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Sokółka zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce w latach 2008 – 2016	40
Rysunek 16. Ocena jakości życia w Gminie Sokółka? (N=200, w%)	66
Rysunek 17. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem jakości środowiska naturalnego. (N=200, w%)	67
Rysunek 18. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem dostępności i jakości transportu zbiorowego (N=200, w%)	68
Rysunek 19. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem dostępności terenów zielonych, rekreacyjnych (N=200, w%)	68
Rysunek 20. Ocena warunków życia w Gminie Sokółka pod względem jakości i dostępności do opieki zdrowotnej (N=200, w%)	69
Rysunek 21. Jak ocenia Pan/Pani swoje relacje i kontakty z najbliższymi sąsiadami? (N=200, w%) ..	70
Rysunek 22. Czy czuje się Pan/Pani członkiem lokalnej społeczności? (N=200, w%)	70
Rysunek 23. Czy interesuje się Pan/Pani tym co dzieje się na terenie Gminy Sokółka? (N=200, w%)	71
Rysunek 24. Częstotliwość i powszechność przemocy w rodzinie w Gminie Sokółka? (N=200, w%) .	73
Rysunek 25. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)	74
Rysunek 26. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)	75
Rysunek 27. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)	76
Rysunek 28. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)	77
Rysunek 29. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie Gminy Sokółka. (N=200, w%)	78
Rysunek 30. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców Gminy Sokółka. (N=200, w%)	79

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba mieszkańców miasta i Gminy Sokółka w latach 2011 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji i Organizacji UM w Sokółce).....	13
Tabela 2. Ludność Gminy Sokółka oraz powiatu sokólskiego według kategorii. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).....	14
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Sokółka w latach 2010 – 2015. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).....	15
Tabela 4. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Sokółka w latach 2010 – 2014. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).....	16
Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w Gminie Sokółka na dzień 31.12.2016r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).....	36
Tabela 6. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych OPS Sokółka)	55
Tabela 11. Charakterystyka badanej próby – płeć, wiek oraz grupa społeczno zawodowa respondentów. (N=200, w%)	64
Tabela 12. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Sokółka.	80

